

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΚΓ'

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1903

ΑΡΙΘ. 41

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. . . . 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. . . 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ 23

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοδύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
† Ὁ Ἀρχιεραρχιερατεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλ. χρονικά—Σκέψεις ἐπὶ τοῦ θεοῦ κηρύγματος—Ἐκ-
κλησιαστικά ἔγγραφα Ζακύνθου—Νομικά μελετήματα—Αἱ
παρ' ἡμῶν ἱστορ καὶ καὶ Θεολογικαὶ σπουδαὶ ἐν Ἑδρώπῃ κηρύ-
μεναι—Σημειώσεις εἰς ἀναγραφὰς μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης
—Κατάλογος τῶν Εἰδικῶν ἐπὶ τῶν Ἑράνων Ἐπιτροπῶν—
Κατηχητικὴ Φιλίππου Π. Παπαδοπούλου—Δικαστικὰ ἀγγελ-
εῖαι—Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Αἱ εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον ἐτίθισαι δό-
σεις τῶν ἱερῶν ναῶν.—Τὴν ἐλπίδα, ἣν δι' ἰ-
διαιτέρου ἡμῶν ἄρθρου ἐξεφράσαμεν, προκειμέ-
νου περὶ τοῦ σπουδαίου διὰ τὰς πολλαπλὰς ἀ-
νάγκας τοῦ ἐθνικοῦ ταμεῖου πόρου, τῆς ὑπὸ
πάντων τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ κλίματος τοῦ οἰ-
κουμενικοῦ θρόνου ἀναλόγου τινὸς ἐτησίας χο-
ρηγίας, λίαν εὐαρέστως βλέπομεν ἤδη πληρου-
μένην. Πλεῖστοι τῶν σεβασμ. ἀρχιερέων φιλο-
τίμως πάνυ ἐργαζόμενοι ἐπιδιώκουσι τὴν πλή-
ρη ἐφαρμογὴν τοῦ θεσπισθέντος μέτρου, ὅπερ
πάντη ἀνεπαχθὲς ὄν διὰ πάντας τοὺς ἱεροὺς
ναοὺς, δύναται ν' ἀποτελέσῃ σπουδαιοτάτην
ὕλικὴν ἐπικουρίαν καὶ πόρον ἀσφαλῆ διὰ τὸ
κέντρον ἡμῶν, οὗ τὰς ποικίλας ὑλικὰς ὑπο-
χρεώσεις εὖ οἶδασιν οἱ ὀρθόδοξοι πάντες. Ἀνάγ-
κη ὅμως ὅπως πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ μητροπο-
λίται καὶ οἱ ἐπίσκοποι χωρήσωσιν εἰς τὴν ἐφαρ-
μογὴν τοῦ εἰρημένου μέτρου ἀνενδότως, ἀφοῦ
πρὸς τοῦτο οὐδὲν πλεῖον τῆς μικρᾶς θελήσεως

καὶ ἐνεργείας ἀπαιτεῖται.—Πρὸς τοῖς ἤδη δ'
ἀναγραφείσιν ἀπέστειλαν δόσεις ἐσχάτως διὰ τὸ
1903 οἱ σεβασμ. μητροπολίται Ἐφέσου, Νικο-
μηδείας, Καλλιουπόλεως, ὁ ἐπίσκοπος Μυριοφύ-
του καὶ ὁ Δρυϊνουπόλεως Λουκάς, οὗ τὸ ἐκ
3807 γρ. ποσὸν ἀποστειλὲν ἔναντι τοῦ ἐτησίου
χορηγήματος τοῦ ἔτους τούτου, παρέχει ἀσφα-
λὲς συμπέρασμα ὅτι τὸ μέτρον γενικευόμενον
μέλλει σπουδαιοτάτην νὰ παράσῃ ἀνακούφισιν
τῷ Ἑθν. ταμείῳ.

Μητροπολις Ἀδριανουπόλεως.—Ἐν τῇ
συνεδρίᾳ αὐτῆς τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἡ
ἱερὰ Σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν ἐκθεσιν τοῦ
εἰς Ἀδριανουπόλιν ἀποσταλέντος ἐξάρχου πα-
νιερ. μητροπολίτου Φιλίππουπόλεως κ. Φωτίου
ὡς καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ σεβασμ. μητροπο-
λίτου Ἀδριανουπόλεως κ. Κυρίλλου ἐκήρυξε
ἀθῶον τῶν ὑπὸ τινων χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας
αὐτοῦ ἀποδοθεισῶν αὐτῷ μομφῶν ἐφ' ᾧ καὶ με-
τακαλεσαμένη συνοδικῶς ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὴν
ἀπόφασιν αὐτῆς ταύτην. Σύνημα ἐγκρίσει καὶ
ἀποφάσει συνοδικῇ ἐγένετο τὸ προσῆκον παραι-
νετικὸν γράμμα πρὸς τοὺς ἐναντιοφρονήσαντας
τῷ κυριάρχῃ αὐτῶν, ὅπερ διὰ πατριαρχικοῦ πιτ-
τακίου διεβιβάσθη τῷ μητροπολίτῃ Ἀδριανου-
πόλεως.—Ἐν δὲ τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς τρί-
της ἀνεγνώσθησαν τηλεγραφήματα κοινοτικῶν
σωματείων τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑποβαλλόντων
εὐχαριστίας τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ ἀθώῳ τοῦ
μητροπολίτου αὐτῶν.

Κοινοτικά Σμύρνης.—'Εν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς π. τρίτης ἀνεγνώσθησαν ὑπομνήματα τῆς ἐν Σμύρνῃ δημογεροντίας ἀφορῶντα εἰς τὸν εὐχερέστερόν πως τρόπον τῆς εἰσπράξεως τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιχορηγήσεως, τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρωτοκόλλου τῆς μητροπόλεως ὡς καὶ τὸ ληξιαρχεῖον. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινεν ὅπως τὰ ἀνωτέρω ἐγγράφα διαβιβασθῶσι τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Σμύρνης κ. Βασιλείῳ ἵνα οὗτος παρὰσχῇ τὰς δεούσας πληροφορίας ἐπὶ τῶν προτεινομένων.

Ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν παθόντων ὁμογενῶν.—'Εν τῷ σχετικῷ χρονικῷ τῶν δωρεῶν τῶν ὑπὲρ τῶν παθόντων ὁμογενῶν γενομένων, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ ἡμῶν, ἀτελῶς ἀνεγράφη ὅτι ἡ κ. Ἑλένη Πουρναρᾶ προσήνεγκε ἀσπρόρρουχα ἀξίας ἑκατὸν λιρῶν. Τὸ ἀκριβὲς ἔχει οὕτως: ἡ μὲν φιλογενεστάτη κ. Θηρεσία Βλαστοῦ προσήνεγκεν ἀσπρόρρουχα ἀξίας ἑννεήκοντα λιρῶν, ἡ δὲ κ. Ἑλένη Πουρναρᾶ ἀσπρόρρουχα ἀξίας τετρακοσίων φράγκων.

Ἐπίσκεψαί τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου.—Ἵπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου προσήνεγκον ἡ κοινότης Καλαφατίου λίρ. γαλλ. 6, ὁ κ. Γ. Γαβριηλίδης λίρ. τουρκ. 10.

Ἐπιτροπὴ Ζαφειροπουλείων κληροδοτημάτων.—'Εγκρίσει τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιτροπῆς τῶν Ζαφειροπουλείων κληροδοτημάτων, ἐκπροσωπῶν τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον, διωρίσθη καὶ πάλιν ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀξιότιμος κ. Μιλτιάδης Ἰορδανόπουλος, ἐργασθεὶς καὶ μέχρι τοῦδε μετὰ πολλῆς ἀφοσιώσεως ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης.

Ἀμοιβὴ ὑπαλλήλων.—Ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ἐνεκρίθη σήμερον νὰ δοθῇ ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου, λόγῳ ἀμοιβῆς, ποσὸν ἐξ 25 λιρῶν τουρκικῶν ἐκάστῳ τῶν ἀπὸ διετίας σχεδὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπηρετούντων ἱερολογ. διακόνων, κκ. Ἱεροθέῳ Ἀνθουλίδῃ καὶ Ἀποστόλῳ Τρύφωνος, μετὰ ζήλου ἐργαζομένων τοῦ πρώτου μὲν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Μ. πρωτοσυγκελλίας, ἐν τῷ συνοδικῷ δὲ καὶ τῷ πατριαρχικῷ γραφείῳ τοῦ δευτέρου Οἱ ἱερολ. κκ. Ἱερόθεος καὶ Ἀπόστολος, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ διανυομένου ἔτους ἀναδεξάμενοι, πατριαρχικῇ ἐντολῇ, τὴν τε σύνταξιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν «Εὐαγγελικῶν διδασμάτων», καὶ τινὰς ἐκκλησιαστικὰς διαπι-

στευθέντες ἐντολὰς, ἐφείλκυσαν τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς προϊσταμένης αὐτῶν ἀρχῆς καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συνεργαζομένων.

Ὀνοματικὴ ἐορτή.—Τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, 3 ὁκτωβρίου ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη τηλεγραφικῶς τῷ ἐορτάζοντι πανιερ. μητροπολίτῃ Σηλυβρίας κ. Διονυσίῳ.

Ἱεροῦ καθήκοντος ἐπιτέλεις.—Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, λειτουργούντος ἐν τῷ σεπτῷ νηφ. τῆς Θεοτόκου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Ἰκονίου κ. Ἀθανασίου, οἱ ἐνταῦθα περὶ πεδῆς μὲντες μαθηταὶ τοῦ ἐν Νεαπόλει τῆς Καππαδοκίας ἐπὶ τεσσαρχκόντα καὶ πλέον ἔτη διδάξαντος Φιλίππου Πικρῆ Γεωργίου Ἀριστοβούλου ἐτέλεσαν ἀπὸ κοινοῦ ἐράνου τὸ τεσσαρχκονθήμερον αὐτοῦ μνημόσυνον. Τὰ μέλη τῆς ἐνταῦθα ἐκπαιδεύτ. τῶν νεαπολιτῶν ἐφορίας, ἧς προεδρεύει ὁ δοκίμως ἐμπορευόμενος κ. Θεοδόσιος Κοσμίδης, γαμβρὸς τοῦ ἀειμνήστου, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ παρῆσαν ἐν τῷ μνημοσύνῳ, καὶ ὁ μετὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας ὁ λειτουργῶν μητροπολίτης ἐξεφώνησε κἀλλιστον λόγον τουρκιστί, μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν ὁ Μ. χαρτοφύλαξ κ. Μ. Γεδεών, ἱστορήσας ἀκριβῶς τὸ ἔργον τοῦ Φιλίππου ὡς ἱεροκήρυκος ἐνθέρμου καὶ εὐσυνειδήτου διδασκάλου, ἐπαινέσας δὲ καὶ τὴν εὐσέθειαν καὶ φιλογένοιαν τῶν νεαπολιτῶν, ὧν ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀριστοβούλου ἐξ. Κ. Βαγιάνης ἐφέντης, ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τοὺς τελεταρχοῦντας, ἀναγνωσθεῖση ὑπὸ τοῦ νεαπολίτου δικηγόρου ἐλλογίμου κ. Γρ. Ἐγγονοπούλου διετράνωσε τὰ τῆς πρὸς τὸν κοινὸν διδάσκαλον κοινῆς εὐγνωμοσύνης αἰσθήματα. Οἱ κυριώτεροι τῶν ἐπιταφίων καὶ ἐπὶ τῷ μνημοσύνῳ λόγων ἐκδοθήσονται ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα κεντρικῆς ἐφορίας ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ.

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων.

Ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. Δαμιανὸς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν δημοσιογραφούντα κ. Σάββαν Ἀλκιμύλογλον ἐξέφραξε τὴν ἐπιδοκιμασίαν διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν τουρκιστί (διὰ χαρκατῆρων ἐλληνικῶν) ἱστορίαν τῆς Ἱερουσαλῆμ, εὐχαριστήσας αὐτὴν διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου δωρεάν, πρὸς ὄφελος τοῦ κοινοῦ τοῦ πνευματικοῦ Τάφου, 25 σωματίων, πέραν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἀποστέλλων ἀντιτύπων.

ΣΚΕΨΕΙΣ

ἐπὶ τοῦ θεοῦ κηρύγματος
καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ*.

Ὡς περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πᾶν ὅ,τι κατὰ τὸν ἀπόστολον «καρδία μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν»· «νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» 1,28. Ὁ ἀποστολος Παῦλος, ἐν τῷ ἔργῳ τῆς εὐαγγελικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, δείκνυσι δύο ὅρια, μετὰ τὰ τῶν ὁποίων περικλείεται ἅπειρος ἀριθμὸς ἀντικειμένων δυναμένων νὰ διδαχθῶσι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἀφ' ἑνὸς ὁ ἀπόστολος ἀνῆλθε μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ διὰ τοῦ πνεύματος εἰσῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἐφ' ὅσον ταῦτα εἶνε καταληπτὰ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, καὶ ἀφ' ἑτέρου κατῆλθε μέχρι τῶν ἀποκρύφων τῆς συζυγικῆς κλίνης δοῦς συμβουλὰς καὶ νουθεσίας περὶ τῆς καθημερινῆς ζωῆς (1 Κορ. 7, 2-6, 6, 18-19. 10, 31. Α' Τιμ. 12, 9. Ἐφ. 4, 29. Κολ. 4, 6). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Διάλογος ἐν τῷ Ποιμενικῷ αὐτοῦ Κανόνι (Regula Pastoralis) διὰ δύο τινων ὁρίζει τὸν κύκλον τῶν ποιμενικῶν διδαχῶν, διὰ τοῦ ὕψους τῆς θεωρίας ἀφ' ἑνὸς, καὶ τῆς συμπαθείας πρὸς πάντας ἀφ' ἑτέρου. Τὸ μὲν ὕψος τῆς θεωρίας ἄγει τὸν ιεροκέρυκα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διασάφησιν τῶν ὑψίστων θείων ἀληθειῶν, ἡ δὲ πρὸς πάντας συμπάθεια ὑποχρεοῖ αὐτὸν νὰ μὴ καταφρονῇ τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας, ἀλλὰ νὰ συγκатаβαίνει πρὸς αὐτάς. Πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς θεωρίας αὐτοῦ ὁ ἅγιος πατὴρ μεταχειρίζεται ὡς παράδειγμα τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ, δεικνύων ἐπὶ τῆς κλίμακος τὰ σημεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ προσηλῶται ἡ προσοχή τοῦ ιεροκέρυκος. Ἡ κλίμαξ αὐτὴ βασιζομένη ἐπὶ τῆς πέτρας ἐξικνεῖτο μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ· ἐπ' αὐτῆς δὲ ἀνήρχοντο καὶ κατήρχοντο οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἵστατο ὁ Κύριος Σαβαώθ καὶ εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς κάτω ἔκειτο ὁ σωτηρίας δεόμενος ἄνθρωπος μετὰ ψυχῆς

πλήρους ἀδυναμιῶν, πλήρους τῶν ποικίλων ὀργῶν καὶ διαθέσεων καὶ τῆς συναισθήσεως τῆς ἀδυναμίας πρὸς ἀποσόβησιν τῶν περιστοιχούντων αὐτὴν κινδύνων. Οὕτω καὶ οἱ ἀληθεῖς κήρυκες βλέποντες πρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην ὀφείλουσιν ἀφ' ἑνὸς νὰ ἔχωσιν ἐστραυμένα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν κορυφὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι τὸν Χριστὸν, ὀφείλουσιν νὰ σαφηνίζωσι τὴν διδασκαλίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μεσιτῶν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας τῶν συνενούντων τὸν ἐπίγειον μετὰ τοῦ οὐρανοῦ κόσμου, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραβλέπωσι τὸν κάτω κείμενον ἀσθενῆ ἄνθρωπον μετὰ τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ, τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων. Διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ θεοῦ πατρὸς γίνεται φανερόν, ὅτι ἀντικείμενον τῆς θείας διδασκαλίας δὲν εἶνε μόνον αἱ ὑψηλαὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀλήθειαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ γήινα καὶ κοσμικὰ, ἅτινα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν ἀποτελοῦσι μέρος τῆς θείας διδασκαλίας, ἀλλὰ ἐμμέσως χρησιμεύουσι πρὸς σωτηρίαν.

Αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἀπνηξίωσε νὰ ὁμιλήσῃ ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ βασιλείᾳ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ περὶ τοῦ πῶς δεῖ νηστεύειν, περὶ ἀλείψεως τῆς κεφαλῆς καὶ περὶ νίψεως τοῦ προσώπου (Ματθ. 6 16-17), καὶ περὶ τῆς μερίμνης ἡμῶν ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἔνδυμα καὶ τὴν τροφήν, (Ματθ. 6, 25, 28, 31), καὶ περὶ ἐπιθυμητικῆς προσβλέψεως εἰς γυναῖκα (Ματθ. 5, 28 καὶ λ... Οἱ ἄριστοι τῶν ιεροκέρυκων χειραγωγοῦντες τὸν λαὸν πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ οὐχὶ σπανίως ὁμιλοῦν περὶ ἀντικειμένων τοῦ κοινοῦ βίου· ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὁμιλῶν περὶ ὑποδήματος τοσοῦτον συνεκίνησε τὸ ἀκροατήριόν του ὥστε προῦκάλεσεν ἄφθονα δάκρυα καὶ λυγμούς. Ἀλλὰ τοιαῦτα ἀντικείμενα δὲν πρέπει νὰ ἀναπτύσσωνται ἀπ' ἐκκλησίας αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. Ἐὰν τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ὑπὲρ τὸ δέον ἐλκύσωσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ γίνωται ἐμπόδιον τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ἐννοεῖται ὅτι πρέπει νὰ ἀποσκορακίζωνται. Τὸ κέντρον τοῦ κηρύγματος τοῦ χριστιανικοῦ πρέπει νὰ ᾔνῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν «ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον». Ἐκ τοῦ κέντρου τούτου ὡς ἀπὸ πηγῆς φωτεινῆς πρέπει νὰ ἐξαπλῶνται ὅλαι αἱ ἀκτῖνες καὶ νὰ φωτί-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 416-418

ζωσι τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἱεροκέρυκος· αἱ ἀκτῖνες αὗται, ὡς προβολαὶ τοῦ θείου φωτός, θὰ ποδηγετῶσι τὸν καλὸν ἱεροκέρυκα ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὰς λαβυρινθώδεις ἀποπλανήσεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου καὶ εἰσελθὼν, καὶ διὰ τῆς θείας δαδὸς τὰ ἀπόκρυφα τῆς καρδίας τὴν ἀκροατῶν ἐξερευνήσας, ὡς διὰ τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων ἀκτίνων τοῦ Raetken, τὰ μὲν σαπρὰ ἐξω βάλῃ, πρὸς δὲ τὸ ἀληθινὸν φῶς, τὸ κέντρον τῆς ἀκτινοβολίας, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὁδηγήσῃ τοὺς πεπλανημένους, διαλύσῃ τὰς πλάνας τῆς αἰρέσεως διὰ τοῦ φωτός τῆς ἀληθείας, ἐλευθερώσῃ τὸ ποίμνιον ἀπὸ τῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν καὶ, συνελόντι φάναι, ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. Πᾶς λόγος μὴ πηγάζων ἐκ τοῦ κέντρου τούτου δηλ. τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μὴ ἐπιστρέφον εἰς τὸ κέντρον τοῦτο δὲν εἶνε λόγος χριστιανικός, δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος. Καὶ διὰ τοῦτο αὐστηρῶς πρέπει νὰ ἀπαγορεύνται τὸ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας κήρυγμα εἰς ἄνδρας μὴ ἀνέκοντας εἰς τὸν κλῆρον καὶ ἐπομένως μὴ φέροντας τὸ ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος κύρος. Σημαίνει πολὺ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κηρύγματος ὁ χαρακτήρ ὁ ἱερὸς, ὃν φέρει τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Ὁ ποιμὴν, ἱερεὺς ἢ ἐπίσκοπος, ἔχει δύναμιν πνευματικὴν καὶ δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην ἕνεκα τοῦ ἱερατικοῦ χαρακτήρος του· δὲν παρουσιάζεται, ὡς ἀπλοῦς Α. ἢ Β., ἀλλ' ὡς στόμα τοῦ Κυρίου, ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, ὡς διάδοχος τῶν ἀποστόλων· οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ δὲν εἶνε ἴδιοι ἀτομικοί, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν ἠντλημένοι. Τίς δύναμις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν δύναμιν ταύτην τὴν ἠθικὴν ἐνὸς ἱεροκέρυκος καλῶς γινώσκοντος τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ; Ἀλλὰ σπουδαιοτάτη ἀτέλεια τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ κηρύγματος καὶ συνεπῶς ἀποτυχία εἶνε ἡ ἀτελὴς γνῶσις ἀκριβῶς τῆς πηγῆς τῆς ἀνεξαντλήτου τοῦ κηρύγματος, τουτέστι τῆς ἁγ. Γραφῆς. Δυστυχῶς καὶ ἐν ταῖς θεολογικαῖς παρ' ἡμῖν σχολαῖς ἡ ἐρμηνεία τῶν Γραφῶν εἶνε ἀτελεστάτη· ὀλίγα κεφάλαια ἐκ τῶν Εὐαγγελίων, ὀλίγα κεφάλαια ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, καὶ πολλάκις οὐδὲν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης. Ἐὰν ἐξετάσῃ τις τοὺς Γερμανοὺς καὶ Ἀγγλοὺς θεολόγους, θὰ εὔρῃ ὅτι ἡ ἁγία Γραφή εἶνε τὸ διηνεκὲς αὐτῶν μέλημα καὶ ἡ μελέτη τῆς Γρα-

φῆς ἡ καθημερινὴ αὐτῶν τροφή. Ἐγνώρισα Γερμανοὺς γινώσκοντας ἀπὸ στήθους τὴν Ν. Διαθήκην ἑλληνιστὶ καὶ πολλὰ κεφάλαια τῶν προφητῶν ἑβραϊστὶ. Ἡ τοιαύτη παρ' ἡμῖν τῆς ἁγίας Γραφῆς ἄγνοια εἶνε ὀλέθριον πρᾶγμα διὰ τὸν κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου. Παρατηρεῖται εἰς τοὺς σημερινοὺς λόγους ἐλαχίστη χρῆσις γραφικῶν χωρίων, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ἐν χρήσει ὁ ἱεροκῆρυξ μεταχειρίζεται πολλάκις ἀκαταλλήλως καὶ ἀσκόπως. Συμβαίνει λοιπὸν ὅτι ὁ λόγος στερεῖται τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀφθαρσίας καὶ τοῦ θείου κύρους καὶ παρίσταται εἰς τὰ ὧτα τῶν ἀκροατῶν ὡς ξηρὸν καὶ ἀνούσιον προῖον τῆς διανοίας τοῦ λέγοντος· ὁποῖον κύρος, λέγει ὁ Φενελὼν, θὰ εἶχεν ὁ ἱεροκῆρυξ ἐὰν τίποτε δὲν ἔλεγεν ἐκ τῆς ἰδίας διανοίας, ἀλλ' ἠκολούθει τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ καὶ διηρμήνευεν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ! Καὶ ὅποια ἡ ὠφέλεια διὰ τοὺς ἀκροατὰς, ἐὰν ὁ ἱεροκῆρυξ ἐδίδασκεν αὐτοὺς νὰ τρέφονται διὰ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἄρτου! Εἶνε εὐκολώτερον νὰ ἐλέγξῃ τις τὰς ἐν τῷ κόσμῳ παρατηρουμένας ἠθικὰς ἀνωμαλίας ἢ βασίμως νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν οὐσίαν τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς πίστεως· διὰ τὸ πρῶτον ἀρκεῖ ὀλίγη γνωριμία μετὰ τοῦ κόσμου· διὰ τὸ δεύτερον ἀπαιτεῖται σπουδαία καὶ βαθεῖα μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς. Τὰ πλεῖστα τῶν σημερινῶν κηρυγμάτων παρουσιάζουσι φιλοσοφικὸν χαρακτήρα, ὅτε ἐν τοῖς κηρύγμασι δὲν ἀκούεται πλέον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐπινοήματα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας». Ἡ λιπαρὰ καὶ ὑπὸ χειραγωγοὺς τοὺς πατέρας μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς εἶνε ἡ ἀληθὴς δύναμις τοῦ θείου λόγου. Δι' ὅλας τὰς τοῦ βίου ἀνάγκας καὶ περιστάσεις δύναταί τις νὰ εὔρῃ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀνάλογον διδασκαλίας ὑπόθεσιν. Ὅταν δὲ ὁ ἱεροκῆρυξ, ἀντὶ νὰ καταναλίσκῃται εἰς θεωρίας ἀπεραντολόγους, κυροῖ τὰ λεγόμενά του ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἡ ἐντύπωσις καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἠθικὴ ὠφέλεια εἰσὶν ἀσυγκρίτως ἀνώτερα. Οἱ μέγιστοι τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι καὶ ἰδίως ὁ χρυσορρήμων ἔπαιζον τὸ δὴ λεγόμενον ἐπὶ τῶν δακτύλων τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ οὐδεμίαν σκέψιν ἢ λογισμόν ἴδιον προέφερον χωρὶς νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν μαρτυρίαν τοῦ θείου, ὡς τὴν ἱερὰν καὶ αἰώνιον σφραγίδα πάσης ἀμφιβολίας καὶ σκέψεως. Τὸ ζήτημα ὅμως γεννᾶται ἀφ' ἑαυτοῦ περὶ τῆς ἀληθοῦς χρήσεως τῆς Γραφῆς. Διότι καὶ πάντες, ὡς γνωστὸν, οἱ ἐκτὸς τῆς Ἐκ-

κλῆσις αἰρετικοὶ καὶ πάσαι καὶ σήμερον τὸ ὄπλον τῆς Γραφῆς μετεχειρίσθησαν πρὸς κατασκευὴν τῶν ἰδίων δοξασίων καὶ αἰρέσεων· ὁ ὀρθόδοξος ἱεροκῆρυξ πρέπει κατὰ τοῦτο νὰ ἔχη τύπον καὶ ὑπογραμμὸν τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον. Ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ πολλάκις ἐν ταῖς ὁμιλίαις αὐτοῦ λαμβάνει χωρία ἀπὸ δυσνόητα πρὸς ἐπίλυσιν καὶ ἐρμηνείαν· πράττει δὲ τοῦτο μετὰ τῆς τέχνης καὶ ἀκριβείας, ὥστε οὐδεμίαν νὰ καταλίπῃ ἀμφιβολίαν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ ἀκροατοῦ. Τὴν εὐκολίαν δὲ καὶ δεξιότητα ταύτην ἀντλεῖ ὁ ἱερὸς πατὴρ πρῶτον ἐκ τῆς βαθυτάτης μελέτης τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ δεύτερον ἐκ τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ καρδίας· τοιοῦτος εἶνε ὁ πλοῦτος τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὥστε αἱ ἐν αὐτῇ ἰδέαι ἐπαναλαμβάνονται πολλάκις παρὰ τῷ ἰδίῳ ἱερῷ συγγραφῇ κατὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους. Ἐπειδὴ δὲ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἅγιον Πνεῦμα διήκει διὰ τῶν Γραφῶν, ἀντίφασις δὲν εἶνε δυνατή· ὁ ἱερὸς πατὴρ, ὡς ἀριστος ψηφοθέτης λαμπροῦ μωσαϊκοῦ, κέκτηται τὸ μέγα δῶρον τοῦ συνδέειν ἐν ἀρρήκτῳ συνδέσμῳ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα χωρία τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον μὴ συνδεόμενα καὶ συναποτελεῖν ἐξαίσιον τι συμφωνίας χοῦμα, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ φαινόμεναι ἀντιφάσεις ὡς καπνὸς διαλύονται καὶ τὸ ὀρθὸν φρόνημα ὡς ἀδάμας διαλάμπει. Τοιαύτη ἡ ἱερὰ σοφία τοῦ θείου Χρυσοστόμου καὶ ταύτην τὴν ὁδὸν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ ὁ θέλων νὰ διδάξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἁγία Γραφή εἶνε ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ, ἐξ ἧς καὶ μόνης ἦντλησαν καὶ ἀντλοῦσιν πᾶσαι αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον. Καλὸν θὰ ᾦτο ἂν αἱ θεολογικαὶ σχολαί, ἀντὶ νὰ δαπανῶνται εἰς τὴν λεπτεπίλεπτον ἐρμηνείαν χωρίων τινῶν καὶ κεφαλαίων, παρῆχον ἀφθόνως εἰς τοὺς φοιτητὰς τὸν ὀρθὸν νοῦν ὅλων τῶν τῆς Γραφῆς βιβλίων καὶ ἐγύμναζον αὐτοὺς εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀνεπίληπτον ἐρμηνείαν. Οὕτως οἱ φοιτηταὶ ἔχοντες γενικὴν ιδέαν τοῦ ὅλου περιεχομένου τῶν Γραφῶν, εὐκόλως θὰ ἠδύναντο νὰ κάμωσι τὴν δέουσαν χρῆσιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι, διότι, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος: «θησαυρῷ τινι προσέοικεν ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσις· καθάπερ γὰρ ἐκεῖθεν τις κἂν μικρὸν ψῆγμα λαβεῖν δυνήσθῃ, πολλὴν ἑαυτῷ τὸν πλοῦτον ἐργάζεται. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς θείας Γραφῆς, καὶ ἐν βραχείᾳ

λέξει πολλὴν ἐστὶν εὐρεῖν τῶν νημάτων τὴν δύναμιν, καὶ ἄφατον τὸν πλοῦτον. Καὶ οὐ θησαυρὸν μόνον ἀλλὰ καὶ πηγὴν μιμεῖται τὰ θεῖα λόγια, δαψιλῇ τὰ νάματα ἀναδύζουσιν, καὶ πολλὴν ἔχουσιν τὴν ἐπιρροήν· καὶ τοῦτο δι' αὐτῶν τῶν ἔργων χθὲς ἅπαντες μεμαθήκαμεν· τῶν γὰρ προοιμίων ἀρξάμενοι τοῦ τῆς κτίσεως βιβλίου εἰς τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν ἐτελειώσαμεν, καὶ οὐδὲ οὕτως τὸ πᾶν καταλαβεῖν ἐξισχύσαμεν. Πολλὴ γὰρ ἐστὶ τοῦ θησαυροῦ ἡ περιουσία, καὶ τῶν νημάτων τῆς πηγῆς ταύτης τῆς πνευματικῆς ἡ δαψίλεια. Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ ἡμεῖς τοῦτο πεπόνθαμεν, καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν κατὰ δύναμιν τὴν ἑαυτῶν τὰ ἐντεῦθεν νάματα ἐξήντλησαν, καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς πάλιν τοῦτο ποιῆσαι ἐπιχειρήσουσι, καὶ οὐδὲ οὕτω κενῶσαι δυνήσονται τὸ πᾶν· ἀλλ' αὖξεται τὰ τῆς ἐπιρροῆς, καὶ ἐπιδίδωσι τὰ νάματα. Τοιαύτη γὰρ τῶν νημάτων τῶν πνευματικῶν ἡ φύσις· ὅσῳ ἂν τις μετὰ δαψιλείας τὰ ἐντεῦθεν ἀρύσασθαι βουλῇ νάματα, τοσούτῳ μᾶλλον ἀναδύζει καὶ ἐπιδίδωσιν ἡ χάρις ἡ πνευματικὴ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε: ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος».

Ἡ ὁμιλία ἦν τὸ εἶδος τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας τὸ σύνθηρες παρὰ τοῖς πατράσι τῆς Ἐκκλησίας. Συνίστατο δὲ αὕτη εἰς τὴν συνεχήν καὶ κατὰ στίχον ἀνάπτυξιν καὶ ἐρμηνείαν τοῦ κειμένου μετὰ τῆς ἐκ τοῦ κειμένου ἀπορροεύσης ἠθικῆς διδασκαλίας ἐν τέλει. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διδασκαλίας θὰ ᾦτο καὶ σήμερον, φρονῶ, τὸ καταλληλότερον διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος διδασχὴν, διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετάς. Πρῶτον διὰ τῆς ὁμιλίας οἱ ἀκροαταὶ λαμβάνουσι γνῶσιν πληρεστέραν καὶ συστηματικότεραν τοῦ ἱεροῦ τῶν Γραφῶν κειμένου, καὶ δεύτερον ὁ ἱεροκῆρυξ εἶνε πλέον ἐλεύθερος ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ διδαχῶν. Ἐνῷ διὰ τοῦ λόγου εἶνε ἠναγκασμένος νὰ στρέφῃται μέχρι τέλους περὶ τὸν ἄξονα ἐνὸς θέματος καὶ περὶ ἓν ρητὸν τοῦ κειμένου χωρὶς νὰ δυνῇ ἐλευθέρως νὰ στρέψῃ τὸν λόγον καὶ ἐπὶ ἕτερα σχετικὰ ἀντικείμενα ἐκ φόβου μὴ βλάβῃ τὸ κύριον αὐτοῦ θέμα, τοῦναντίον ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, ἀφοῦ παραθέσῃ πλουσίαν τράπεζαν ἐκ τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς ἀρκετὰ με-

γάλης περικοπῆς, δύναται κατὰ βούλησιν νὰ δρέψῃ οἷον δῆποτε ἄνθος ἐκ τοῦ λειμῶνος τούτου, πετῶν ὡς μέλισσα ἐκ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο, καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅπερ, ἀφοῦ καλῶς ἐνεφορήθῃ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τῆς ἐρμηνείας τῆς περικοπῆς. εὐχαρίστως θὰ δεχθῇ ὡς ἐπιδόρπια τὰ ἠθικὰ συμπεράσματα καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέραν ἐφαρμογὴν τῆς ἀναγνωσθείσης περικοπῆς. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐν χρήσει ὑπάρχει ἔτι καὶ σήμερον παρὰ τοῖς προτεστάνταις· ὧν οἱ λόγοι διακρίνονται ἐπὶ σαφηνείᾳ καὶ βαθύτητι ἐννοιῶν καὶ θερμότητι πίστεως. Ἀλλ' ὁ μέγας πατὴρ καὶ ἀμίμητος διδάσκαλος τοῦ εἵδους τούτου εἶνε ὁμολογουμένως ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ὡς γνωστὸν δύο ἐπεκράτουν μέθοδοι εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Γραφῶν: ἡ ἀλληγορικὴ καὶ ἡ ἱστορικὴ. Τῆς πρώτης πατὴρ εἶνε ὁ Ὡριγένης καὶ ἡ Ἀλεξανδρινὴ σχολή. Οἱ ἀλληγορισταί, μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸ γράμμα καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πηγάζουσαν ἠθικὴν καὶ δογματικὴν διδασκαλίαν, ἐζήτουν ὑπὸ τὸ γράμμα τῶν Γραφῶν καὶ τινα μυστικὴν ἐννοίαν ἐγκεκρυμμένην, ἣν προσεπάθουν νὰ εὕρωσι πρὸς βλάβην πολλάκις τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας. Καὶ εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὴν μέθοδον ταύτην δὲν ἐφήρμοζον τόσον εἰς τὸ ἀπ' ἐκκλησίας κήρυγμα ὅσον εἰς τὴν ἐπὶ μέρους ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν Γραφῶν ἐν ταῖς κατηχητικαῖς σχολαῖς, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ τάσις αὕτη τῆς ἀλληγορίας πολλὴν ἐπέφερε σύγχυσιν εἰς τὸ κήρυγμα. Τούτου ἕνεκεν ἀνεπτύχθη ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡ ἱστορικὴ μέθοδος τοῦ ἐρμηνεύειν τὰς Γραφάς, ἥτις, χωρὶς νὰ ἐξέρχηται τῆς ἐννοίας τοῦ γραμματος, προσεπάθει νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν Γραφὴν διὰ τῆς Γραφῆς· ἀπὸ δὲ τοῦ ἁμβωνος νὰ ἐξαγάγῃ ἠθικὰ συμπεράσματα πρὸς οἰκοδομὴν τῶν πιστῶν· ἡ ἐρμηνεία αὕτη ὡς ἡ φυσικωτέρα καὶ ἀληθεστέρα ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ παρήγαγε καρποὺς ἰδίως διὰ τοῦ Χρυσοστόμου, ὃν πάντες οἱ ἱεροκήρυκες, εἰάν θέλωσιν ἐπαξίως νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦτο, πρέπει ἀδιακόπως νὰ μελετῶσι καὶ νὰ ἔχωσιν ὡς παράδειγμα, διότι εἶνε τὸ ἀνέφικτον κλασικὸν πρότυπον καθ' ὅλα τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ διδασκάλου.

ἀρχιμ. Πορφύριος Λογοθέτης

πρωτάρχειος τῆς ἐν Παρίσις ἑλλην ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα*.

3.

Ἡ κατωτέρω ἐπιτροπικὴ γεγραμμένη διὰ χειρὸς τοῦ προηγουμένου τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Λαύρας παρεδόθη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς φύλαξιν, τῇ 18 αὐγούστου 1660, τῷ συμβολαιογράφῳ Ζακύνθου Ἀν. Λιβάνη, οὗ αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις σῶζονται παρὰ τῷ παρ' ἡμῖν ἀρχαιοφυλάκῳ.

»†, αχξ'. αὐγούστου ιη'. ἐπεὶ περ ἐγὼ τε Ἀνθίμος
» ἱερομόναχος καὶ προηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ εὐ-
» αγοῦς μονῆς τῆς μεγάλης καὶ βασιλικῆς ἁγίας Λαύ-
» ρας κειμένης ἐν τῷ περιωνύμῳ Ἀγίῳ Ὁρει τοῦ Ἀθω-
» νος σταλῆς σὺν τῷ ἱεροδικόνῳ κυρίῳ Νεοκλήῳ εἰς
» διακονίαν τῆς αὐτῆς σεβασμίας μονῆς παρὰ τῆς ἱε-
» ρᾶς συντάξεως κατὰ τὸ ἔθος τῶν μοναστηρίων καὶ
» ἔχοντες θέλημα, ἐν ᾧ περ καὶ τύχοιμεν ποιεῖν τε ἐπί-
» τροπον τῆς αὐτῆς μονῆς εἰς ἐπικουρίαν δῆλα δὴ ζη-
» τεῖν τὰ δικαιώματα τοῦ ἁνωθε σεβασμίου φροντιστη-
» ρίου, καὶ ἵνα οἱ ἐρχόμενοι μετέπειτα εὐρίσκων τὰ
» συνεργούντα καὶ ἐπικουρον οἷον ποτε κειροῖς τύχοιεν,
» ἡμεῖς τυχόντες ἐν ταύτῃ τῇ περιφήμῳ νήσῳ Ζακύν-
» θου καὶ γράμμα φέροντες παρὰ τῆς τῶν πατέρων συ-
» νάξεως πρὸς τὸν εὐγενῆ κύριον Πέτρον Καπνίστην καὶ
» ἡμῶν ἱκετευόντων γενέσθαι αὐτὸν ἐπίτροπον ἡμέτε-
» ρον ὡς ἐδήλωσε τὸ πρὸς αὐτὸν γράμμα καὶ ὡς ἡ εὐ-
» γένεια αὐτοῦ κατεδέξατο δημοσιεύειν αὐτὸν διὰ
» δημοσίου νοταρίου τιοῦτον εἶναι καὶ ζητεῖν πάντα
» τὰ δίκαια τῆς ἁνωθι μονῆς, ὡς γνήσιος ἀδελφός, καὶ
» ἀνὰ χειρὸς λαμβάνειν πᾶν δικαίωμα ἐπιδιδόναι τοῖς
» ἐν δικόφοις κειροῖς καὶ χρόνοις ταπεινότητις ἀπο-
» δείξει ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς ἀφικνουμένοις πατρῷσι·
» ἵνα κομίζων πρὸς τὸ ἁνωθι φρονιστήριον, μάλιστα
» γε ἔχειν ἐξουσίαν ποιῆσαι καὶ ἐπίτροπον οἷονδ' ἄποτε
» κειρῶ ἂν καὶ θούλειτο, εἰς ἐπικουρίαν τοῦ τε μονα-
» στηρίου καὶ τῶν ἀφικνουμένων πατέρων ὑπὸ μαρ-
» τυρίᾳ τῶν κατωθι.

» Ἐγὼ Εὐθίμιος ἱερομόναχος Ἡρακλειώτης μαρτυρῶ
» τὰ ἁνωθεν.

» Ἐγὼ Γεώργιος Σάλαρης μαρτυρῶ τὰ ἁνωθεν.

» Ἀνθίμος ἱερομόναχος καὶ προηγούμενος ἐκ τῆς βα-
» σιλικῆς καὶ μεγάλης Λαύρας τοῦ Ἀθωνος βεβαιῶν
» ὑπέγραψα.

4.

Ἐπίσης ἡ κατωτέρω πατριρχικὴ ἀπόδειξις σώζε-
ται ἐν τινι πρὸς ταξινόμησιν ρηκέλλῳ ἐκκλησιαστι-
κῶν ἐγγράφων παρὰ τῷ παρ' ἡμῖν ἀρχαιοφυλάκῳ.

* συνέχεις ἀπὸ σελ. 394.

Γαβριήλ πατριάρχης

« Η μετριοτής ἡμῶν διὰ τῆς παρούσης αὐτῆς πα-
 » τριαρχικῆς ἀποδείξεως δηλοποιοῖ ὡς οἱ ὁσιώτατοι
 » πατέρες οἱ ἐνσχοῦμενοι τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ πα-
 » τριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Μεταμορφώ-
 » σεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ
 » Χριστοῦ, κλουμενῇ τῶν Στροφάδων, ἐπλήρωσαν
 » πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν
 » τὰ ἅπαν ὧφειλον αὐτῇ ἐτήσια τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου
 » αὐτῶν, τῶν παρελθουσῶν δηλαδὴ ἰνδικτιῶνων καὶ
 » τῆς νῦν τρεχούσης δωδεκάτης ἰνδικτιῶνος, κατὰ τὴν
 » περίληψιν τοῦ πατρ' αὐτοῖς πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ
 » σιγιλιδίου γράμματος τοῦ πρὸ ἡμῶν μακαρίτου
 » πατριάρχου κυροῦ Καλλινίκου, πρὸς ἐξόφλησιν, ὅθεν
 » εἰς ἐνδειξιν ἐδόθη αὐτοῖς καὶ ἡ παρούσα πατριαρχικὴ
 » ἐξοφλητικὴ ἡμετέρα ἀπόδειξις. ἀψιγ' νοεμβρίῳ κδ'
 » Κωνσταντινουπόλεως* ».

5.

Ἐτέρα ἐπιτροπικὴ κατετέθη τῇ 15 καίου 1715
 παρὰ τῷ συμβ[ε]γράφῳ Ζακύνθου Δεσφ[ε]ρ[ε]ς, δι' ἧς ὁ πα-
 τριάρχης Ἱεροσολύμων καθίστησιν ἐπίτροπον πρὸς
 εἰσπραξίν διαφόρων ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου συνδρομῶν
 τὸν πρωτοσύγκελλον Ἀνθιμον. Τὴν βεβαίωσιν τῆς ὑπο-
 γραφῆς τοῦ πατριάρχου ἐπικυροῦσιν οἱ ἱεροκέρυκες
 Παρθένιος ἱεροδιδάσκαλος ὁ Σκοῦφος, ὁ ἐκ Κυδωνιῶν
 τῆς Κρήτης, καὶ Διονύσιος ἱερομόναχος Κονδάρης, ὁ
 ἐξ Ἀγίας Μαύρας.

« (Κόποια). Χρῦσανθος ἐλέω Θεοῦ πατριάρχης τῆς
 » Ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

» Η μετριοτής ἡμῶν ἀποφάνεται, διὰ τοῦ παρόντος
 » αὐτῆς πατριαρχικοῦ γράμματος, ὅτι πέμπουσα διὰ
 » τὴν συνειθισμένην ζητείαν καὶ βοήθειαν τοῦ ζωοδόχου
 » μνήματος τὸν ὁσιώτατον πνευματικὸν κύρ Ἀνθιμον,
 » καὶ πρωτοσύγκελλον αὐτῆς εἰς ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους
 » ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν ἁγιοτάτων
 » ἀρχιεπισκοπῶν Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας, καὶ Κε-
 » φλληνίας καὶ Ζακύνθου καὶ εἰς τὴν φιλόχριστον νῆ-
 » σον Κερκύρας, ἀποκαθίστησιν αὐτόν καὶ ἐπίτροπον
 » αὐτῆς Ἰλίου καὶ καθολικόν, ἵνα τὰ ὅσα ἄσπρα συνά-
 » ζονται εἰς τὰ εὐρισκόμενα κουτία τοῦ Ἁγίου Τάφου
 » εἰς τὰς εἰρημένους νήτους καὶ ἀκόμη εἴτι ἀφιερῶματα
 » τύχουν τοῦ Ἁγίου Τάφου, εἴτε ἄσπρα δηλονότι, εἴτε
 » ἀσημικὰ καὶ μαλακτικὰ, εἴτε ὁσπῆτικα καὶ ἐργα-
 » στήρια, εἴτε καὶ ἄλλα εἴδη κινητὰ ἢ ἀκίνητα, καὶ
 » ἔχη νὰ τὰ λαμβάνῃ εἰς χεῖράς του χωρὶς πάσης ἀμ-

» φιβολίας καὶ ἀντιλογίας. Ἐτι ἂν εὖρη τινὰς μοναχοὺς
 » περιερχομένους καὶ ζητοῦντας ἐλεημοσύνην ἐπ' ὀνό-
 » ματι τοῦ Ἁγίου Τάφου, συλλαμβάνειν καὶ ἔλκειν αὐ-
 » τοὺς ἐν παντὶ κριτηρίῳ ἐκκλησιαστικῷ καὶ ἐξωτερικῷ
 » καὶ λαμβάνειν παρ' αὐτῶν ἢν ἐσύναξαν ἐλεημοσύνην
 » ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Τάφου, τὰ δὲ ψευδεπίπλαστα
 » καὶ ψευδογράφα γράμματα ὁποῦ περιφέρωσιν ὡς παρ'
 » ἡμῶν κατὰκαίειν, ἔχων συνεργοὺς εἰς ταῦτα πάντα
 » τοὺς κατὰ τὸπον ἁγίους καὶ θεοσεβάστους ἀρχιερεῖς
 » καὶ τοὺς δυνάμενους τῶν φιλοχρίστων ὀρθοδόξων εὐ-
 » λαβεστάτων ἱερέων, καὶ τιμιωτάτων ἀρχόντων, ὀφεί-
 » λουσι γὰρ ἅπαντες συντρέχειν καὶ συμβοηθεῖν διὰ τὰ
 » δικαιώματα τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὡς ἂν ὁποῦ εἶναι
 » μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μητρόπολις, καὶ τιμὴ
 » καὶ δόξα καὶ καυχήσεως στέφανος πάντων τῶν εὐ-
 » σεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Δὴ δὲ ὁ Κύριος
 » πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις διὰ τὸν κόπον αὐτῶν ἐν μὲν
 » τῷ παρόντι αἰῶνι τὴν εὐλογίαν του καὶ τὸν ἀγιασμόν
 » του καὶ κλήν κυβέρνησιν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι ἀξιώ-
 » σοι αὐτοὺς τῆς ἁγίας Ἱερουσαλὴμ. Εἰ δὲ τινες εὖρε-
 » θῶσιν εἴτε τοῖς ψευδομόναχοις καὶ τὰ ψευδεπίπλα-
 » στα γράμματα ἐπιφέρουσιν ὡς παρ' ἡμῶν εἰς πλάνην
 » καὶ ἀπάτην τῶν ὀρθοδόξων συντρέχοντες καὶ βοη-
 » θοῦντες, εἴτε ἐναντιούμενοι εἰς τὴν ἐλεημοσύνην καὶ
 » εἰς τὰ ἀφιερῶματα τοῦ Ἁγίου Τάφου διακρατοῦντες
 » καὶ παρακατέχοντες αὐτὰ, οἱ τοιοῦτοι, ὡς ἀδικούν-
 » τες τὴν πηγὴν τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἱεροσυλοῦντες εἰς
 » τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀπυθαδιαζόμενοι
 » ἀναιδεῖ τῷ προσώπῳ καὶ ὡς εἰπεῖν αὐτοφεί ἀναι-
 » σχυντοῦντες εἰς αὐτὸν τὸν δεσπότην Χριστόν, γινό-
 » μενοι δι' ὅλου ἀσεβέστατοι, εἴτε ἱεροῦμένοι εἰεν οἱ
 » τοιοῦτοι, εἴτε λαϊκοί, εἴτε μεγάλοι, εἴτε μικροί, ἄν-
 » δρες ἢ γυναῖκες, ἔχομεν αὐτοὺς ἐν ἀγίῳ Πνεύματι
 » ἀσυγχωρήτους καὶ ἀφωρισμένους παρὰ Πατρός καὶ
 » Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, καὶ κατηραμένους, καὶ
 » ἄλυτους μετὰ θάνατον καὶ τυμπαγιάτους, καὶ ὅπως
 » ἀποκεκομμένους ἀπὸ τὴν μερίδα τῶν ἁγίων καὶ τὸν
 » κληρον τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἔστωσαν τῆς μερίδος τοῦ
 » προδότου Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον
 » τῆς δόξης. Πᾶσι δὲ τοῖς συντρέχουσι καὶ βοηθοῦσιν,
 » ὡς εἴρηται, χάρις εἴη καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ,
 » παρὰ δὲ τῆς ἡμῶν μετριοτήτος εὐχή, εὐλογία καὶ
 » συγχώρησις.

» Ἐν Ἀδριανουπόλει ἀψιγ' κατὰ μῆνα ἰούλιον.

» Ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης καὶ ἀδελφός καὶ εὐ-
 » χέτης ἡμῶν ».

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

* μάλλον ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

ΝΟΜΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Περὶ τῆς παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ ἀνδρὸς
παράμονῃς τῆς γυναικὸς ἐκτὸς
τοῦ συζυγικοῦ οἴκου.

Ὁ γάμος, ἐκτὸς τοῦ μυστηρίου, καὶ μυστηρίου με-
γάλου, κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, εἶνε σύμβασις
ἀμφιτεροβάρης, ἥτις λύεται εἴτε διὰ τοῦ θανάτου ἐνὸς
τῶν δι' αὐτοῦ συναπτομένων, εἴτε διὰ τοῦ διαζυγίου,
ἐπερχομένου συνεπίσταν διαφόρων νομικῶν λόγων, ὧν
εἷς εἶνε καὶ ἡ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ ἀνδρὸς παρα-
μονὴ τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου.

Ὁ λόγος οὗτος διατυπώσεται ἐν τῇ 117ῃ νεαρχῇ
τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὡς ἑξῆς:

«Ἐάν, μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς, ἔξω τοῦ οἴκου
μένῃ (ἡ γυνή), εἰ μὴ τοι γε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίῳις
γονεῦσι. . . . Εἰ μὴ τοι γε συμβῇ δίχα μίαν τῶν
προειρημένων αἰτίων τὴν ἐκ τοῦ γαμετῆν τοῦ ἰδίου
οἴκου ἐξώσασθαι, ὥστε ἐκείνην, μὴ ἔχουσαν γονεῖς,
πρὸς οὓς δύναται μεῖναι, ἐξ ἀνάγκης ἔξω τὴν νύκτα
διάγειν, κελεύομεν μηδεμίαν εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἄδειαν διὰ
ταύτην τὴν αἰτίαν ρεπούδιον πέμπειν τῇ γυναικί, διό-
τι αὐτὸς τούτου αἷτιος γίνεται».

Τὴν διάταξιν ταύτην πρῶτος φαίνεται θεσπίσας ὁ
αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, περιλαβὼν ταύτην ἐν τῇ
117ῃ νεαρχῇ αὐτοῦ, ἐκδοθείσῃ κατὰ τὸ ἔτος 542, διότι
τοιαύτη τις διάταξις δὲν φαίνεται ὠρισμένως διατυ-
πωμένη ἐν τοῖς πρὸ αὐτοῦ αὐτοκρατορικοῖς νομοθε-
τήμασι.

Ταύτην μετ' ἄλλων διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ
κατήργησαν Λέων ὁ Ἰσχυρὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κων-
σταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, μὴ συμπεριλαβόντες ἐν τῇ
Ἐκλογῇ αὐτῶν (740—741).

Ἀλλ' ὁ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἐπανήγαγεν αὐτὴν
ἐν τῷ Προχείρῳ (870) καὶ τῇ Ἐπαναγωγῇ του
(835), ὁ δὲ Λέων ὁ Σοφὸς εἰς τὰ Βασιλικά αὐτοῦ
(911), ἐξ ὧν ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος μετένεγκε
ταύτην εἰς τὴν Ἐξάβιβλον αὐτοῦ περὶ τὰ 1340.

Ἐκτοτε ἰσχύει πρὸς ἡμῖν, γενομένης δυστυχῶς μά-
λιστῃς μεγίστης κατὰχρήσεως αὐτῆς πρὸς ἐπιτυχὴν
ἀνωδύνην διαζυγίου.

Ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης μικρὰν μελέτην ποιησά-
μενοι δημοσιεύομενοι ὧδε, πεποιθότες ὅτι πρὸς ἡμῖν
συμβολὴν τινὰ τοῖς περὶ τὰ δικαστικὰ ἀσχολουμένοις
ἀνγκνῶσθαι τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας».

Ἡ διάταξις αὕτη ἐκ πρώτης ὀψέως φαίνεται λίαν

εὐχερὴς πρὸς κατανόησιν. Καὶ ὅμως ὅσα βαθύτερον
μελετᾷ τις αὐτήν, τοσούτω κατανοεῖ ὅτι ὑπὸ τὸ εὐ-
ληπτον αὐτῆς παρουσιάζονται δυσχέρειαι, αἵτινες δύ-
νυνται νὰ λυθῶσι μόνον διὰ τῆς ἐπισταμένης μελέτης
αὐτῆς.

Καὶ πράγματι, διὰ τῆς ἐξηκριβωμένης σπουδῆς
αὐτῆς, ἀνευρίσκομεν ὅτι, πρὸς κατὰ τὸν νόμον τοῦ λόγου
τούτου τοῦ διαζυγίου, ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως νὰ
συνυπάρχωσι πλεῖστα στοιχεῖα, ἢ ἑλλείψις ἐνίων τῶν
ὁποίων ἐπιφέρει πλήρη τὴν ἀτονίαν αὐτοῦ.

Τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

Α'. Συνοίκησις καὶ συμβίωσις τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς
γυναικὸς ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ οἴκῳ.

Β'. Ἐκδήλωσις ἐναντίως βουλήσεως ἢ ἀπαγορεύσεως
τοῦ ἀνδρὸς πρὸς παραμονὴν τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ
οἴκου.

Γ'. Ἡ μὴ ἔξωσις αὐτῆς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τοῦ
συζυγικοῦ οἴκου.

Δ'. Αὐθίρετος ἐγκατάλειψις ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ
συζυγικοῦ οἴκου καὶ παραμονὴ αὐτῆς ἐκ τοῦ οἴκου.

Ε'. Ὁ οἶκος, ἐν ᾧ θὰ παραμείνῃ ἡ γυνή, νὰ μὴ εἶ-
νε τῶν ἰδίων αὐτῆς γονέων, ἀλλὰ ξένος.

ΣΤ'. Ὁ ξένος οἶκος νὰ παρέχῃ ὑπονοίας περὶ τῆς
χρηστότητος τῶν ἡθῶν αὐτοῦ.

Ζ'. Ὁ σκοπὸς τῆς παραμονῆς τῆς γυναικὸς ἐκτὸς
τοῦ συζυγικοῦ οἴκου νὰ μὴ εἶνε ἀγαθός.

Φέρε δὲ νῦν ἐξετάσωμεν ἐν ἑκάστῳ τῶν στοιχείων
τούτων.

Α'. Συνοίκησις τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς. Ἐν
τῇ διατάξει ταύτῃ, εἶνε ἀληθές, δὲν ἀναγράφεται ρη-
τῶς ἡ συνοίκησις τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, τεκ-
μαίρεται ὅμως ἐκ τῆς ἀμέσως ὑπὸ τοῦ νομοθέτου πα-
ρατεθείσης ἐξαίρεσεως τῆς ἐξώσεως τῆς γυναικὸς
ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, καθόσον δὲν δύναται νὰ νοηθῇ
ἡ ἔξωσις αὐτῆς ἄνευ τῆς συνοικήσεως τοῦ ἀνδρογύνου
ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἐξ οὗ ὁ ἀνὴρ θὰ ἀποδιώξῃ
τὴν σύζυγον αὐτοῦ.

Ἡ ἐξαίρεσις, ὡς γνωρίζομεν, τίθεται πρὸς ἀντιδια-
στολήν γενικῆς τινος ιδέας.

Ἐν τῇ διατάξει δὲ ταύτῃ γενικὴ καὶ δεσπόζουσα
ιδέα εἶνε ἡ αὐθίρετος καὶ αὐτογνώμων μὴ βουλο-
μένου τοῦ ἀνδρὸς ἀπομάκρυνσις τῆς γυναικὸς ἐκ
τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ ἡ παραμονὴ αὐτῆς ἐκτὸς αὐ-
τοῦ. Πρὸς τὴν ιδέαν ταύτην ἀντιτάσσεται κατ' ἐξαι-
ρεσιν ἡ ιδέα τῆς διὰ τῆς ἐξώσεως ἀνατίτου καὶ ἀκου-
σίως ἀπομακρύνσεως αὐτῆς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου
καὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης παραμονῆς αὐτῆς ἐκτὸς αὐτοῦ.

Ὅτι δὲ ὁ νομοθέτης τῆς 117ης νεαρχῆς δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἐν νῶ, θεσπίζων τὴν διάταξιν ταύτην εἰμὴ τὴν συνοίκησιν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ οἴκῳ, κατὰδεικνύεται ἐκ τοῦ παρεντιθεμένου ὅρου «**μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς**», καθόσον μόνον ὅταν οἱ σύζυγοι συνοικῶσι δύνανται νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀπαιτούμενη ὑπὸ τῆς διατάξεως ταύτης ἐναντία βούλησις τοῦ ἀνδρὸς, ἐνῶ, ὅταν οἱ σύζυγοι ζῶσι μακρὰν ἀλλήλων, εἴτε λόγῳ ἀποδημίας τοῦ συζύγου, εἴτε λόγῳ ἐγκαταλείψεως τῆς γυναικὸς ἐκ μέρους τοῦ συζύγου, ἡ βούλησις τοῦ ἀνδρὸς, φυσικῶς τῷ λόγῳ, μένησιγῶσα, μὴ δυναμένη νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸ τῆς ἀπομακρύνσεως τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ οἴκου καὶ τῆς παραμονῆς αὐτῆς ἐκτὸς αὐτοῦ.

Καὶ πράγματι, ἐὰν ὁ σύζυγος ἀποδημῇ μακρὰν τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, ἡ σύζυγος, ἡ ἐνοικοῦσα ἐν αὐτῷ, θεωρεῖται αὐτοδικαίως καὶ ἀντιπρόσωπος καὶ ἐντολοδόχος τοῦ ἀποδημοῦντος συζύγου τῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν συζυγικῶν καθηκόντων, τὴν δὲ σιγῶσαν βούλησιν τοῦ συζύγου ἀντιπροσωπεύει ἡ βούλησις τῆς συζύγου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ ἀπὸν σύζυγος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς **μὴ βουλόμενος**.

Ἐὰν δ' ὁ σύζυγος δὲν συνοικῇ μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἔχον ἐγκαταλειμένην αὐτήν, μηδὲν δὲ φροντίζων καὶ μεριμνῶν περὶ αὐτῆς, ἡ θέλησις αὐτοῦ ἀδρανεῖ, διότι οὗτος, ἐκουσίως ἀποθέμενος πᾶσαν ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσίν του πρὸς τὴν σύζυγόν του, θεωρεῖται ἐνεκα τούτου ὡς παραιτησάμενος καὶ παντὸς δικαιώματος ἐπ' αὐτῆς, καθόσον τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις ἐν πάσαις ταῖς συμβάσεσιν, ὡς καὶ ἐν τῷ γάμῳ, εἰσι τοσοῦτῳ συναφῇ, ἀλληλένδετα καὶ ἀναπόσπαστα, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσι δικαιώματα ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν ὑποχρεώσεις.

Ὑποθέσατε σύζυγον πρὸ ἐτῶν ἐγκαταλειμμένην ὑπὸ τοῦ συζύγου τῆς καὶ ἀσθενοῦσαν, εἰς ἣν οἱ ἰατροὶ διατάσσουσι τὴν ἄμεσον ἀλλαγὴν ἀέρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν ἀπομάκρυνσίν της ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διαμένει. Ἡ σύζυγος αὕτη ὀφείλει ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν ἐγκαταλιπόντα καὶ ἀδιαφοροῦντα περὶ αὐτῆς, περιπλανώμενον δὲ τῇδε κάκεισε σύζυγόν της καὶ ἀγνώστου διαμονῆς, τὴν ἀπομάκρυνσίν της ἐκ τοῦ οἴκου καὶ, ἀναμένουσα τὴν ἐκδήλωσιν τῆς βουλῆσεώς του, νὰ καταδικάσῃ ἐαυτὴν εἰς θάνατον ἢ ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς βούλησιν πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς;

Οὐδεμίαν ἀμφιβολία ὅτι ἡ σύζυγος ἀναγκᾶ πᾶσαν τὴν ἐλευθερίαν ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῆς, ἀπουσιάζοντος τοῦ συζύγου, ἀρκεῖ αἱ πράξεις αὐτῆς νὰ φέρωσι τὸν

τύπον τῆς χρηστότητος καὶ τοῦ ὀφελίμου ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς καὶ δύναται, ἄνευ φόβου νὰ προκαλέσῃ κατ' αὐτῆς τὰς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης συνεπείας, νὰ πράξῃ ὅ,τι ἀγαθὸν καὶ χρήσιμον ὑπὲρ ἐαυτῆς.

Κατ' ἀκολουθίαν πρῶτιστος καὶ οὐσιωδέστατος ὁρος πρὸς κατάρτισμόν τοῦ λόγου τούτου τοῦ διαζυγίου εἶνε ἡ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ συνοίκησις καὶ συμβίωσις τοῦ ἀνδρογύνου.

Β'. Ἐκδήλωσις ἐναντίας βουλῆσεως τοῦ ἀνδρὸς πρὸς παραμονὴν τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ οἴκου.—Ἐνῶ ἐν τισὶ διατάξεσι τῆς 117ης νεαρχῆς ὁ νομοθέτης αὐτῆς παρέθετο τοὺς ὅρους «ἀγνοοῦντος ἢ κωλύοντος τοῦ ἀνδρὸς», ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, ὡς καὶ ἐν ἐτέρᾳ προηγουμένη, ἔθετο τὸν ὅρον «μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρὸς». Κατὰ τὸν ὅρον τούτον δὲν ἀπαιτεῖται ἀγνοία ἢ παρακώλυσις τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἡ ἐναντία βούλησις αὐτοῦ εἰς τὴν βούλησιν τῆς γυναικὸς πρὸς παραμονὴν αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου.

Ἡ ἐναντία δὲ βούλησις τοῦ ἀνδρὸς δέον

1ον. Νὰ ᾖ ρητὴ καὶ δεδηλωμένη εἰς τρόπον ὥστε νὰ φέρῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀπαγορεύσεως.

2ον. Νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸ τῆς ἀπομακρύνσεως καὶ τῆς παραμονῆς τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, διότι, ἐὰν ἐκδηλωθῇ ἀργότερον, μετὰ τὴν παραμονὴν δηλονότι αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, θεωρεῖται ὡς συναινέσις μὲν πρὸς παραμονὴν ἐκτὸς τοῦ οἴκου μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐκδήλωσεως, ἀπαγόρευσις δὲ πρὸς περαιτέρω διαμονὴν αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ὅποτε βεβαίως δὲν χωρεῖ ὁ λόγος οὗτος, ἀλλ' ἀπλῶς ὁ λόγος τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ συζυγικοῦ οἴκου.

Ὑποθέσατε ὅτι σύζυγος, χωρὶς ὁ σύζυγος αὐτῆς νὰ ἐκδηλώσῃ ἐναντίαν βούλησιν, παραμένει ἐκτὸς τοῦ οἴκου. Ἀκολουθῶς ὁ σύζυγος τῆς τῇ ἀπαγορεύει νὰ παραμείνῃ, νὰ ἐξακολουθῇ δηλονότι παραμένουσα, ἐκτὸς τοῦ οἴκου, αὕτη δὲ ἀρνεῖται νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν χωρεῖ ὁ διὰ τῆς διατάξεως ταύτης λόγος διαζυγίου, ἀλλ' ὁ διὰ τῆς ἐγκυκλίου τῶν Πατριαρχείων τῆς 5 αὐγούστου 1894 λόγος, καθ' ὃν ὁ ἀνὴρ κέκτηται τὸ δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ δικελεύξει, κατ' ἣν περιστάσιν ἡ σύζυγος, διαταχθεῖσα δικαστικῶς ἵνα ἀκολουθήσῃ καὶ συμβίωσῃ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, παραβῇ τὴν ἐντολὴν τοῦ δικαστηρίου καὶ παρέλθῃ πλήρης τριετία ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὴν κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως.

3ον. Νὰ ᾖ ὠρισμένη διὰ τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἡ σύζυγος ἐξεδήλωσε τὴν βούλησίν της ὅπως παραμείνῃ, οὐχὶ δὲ γενικῇ, διότι ἐν τῇ γενικῇ ἀπαγορεύσει συμπεριλαμβανέται καὶ ὁ πατρικὸς οἶκος, εἰς ὃν δύναται ἡ σύζυ-

γος νὰ παραμείνῃ καὶ παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ ἀνδρός αὐτῆς.

4ον. Νὰ ᾖ ἔλλογος διότι ἡ ἄλογος ἀπαγόρευσις δύναται νὰ ᾖ ἐπιβλαβεστάτη.

ὑποθέσκατε ὅτι ἡ σύζυγος καλεῖται ὡς μάρτυς κακουργήματός τινος καὶ εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ μεταβῇ μακρὰν τοῦ τόπου τῆς κατοικίας της ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ κακουργοδικείου καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ παραμείνῃ ἐκτὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου. Ὁ σύζυγος τῇ ἀπαγορεύει τὴν μετάβασιν εἴτε λόγῳ ἰδιοτροπίας, εἴτε λόγῳ ζηλοτυπίας, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ποινάς, εἰς ἃς ὑπόκειται ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐπὶ λειπομαρτυρίᾳ καὶ πρὸς δὲ ὅτι ἡ μαρτυρία τῆς συζύγου του δύναται νὰ σώσῃ τὸν κατηγορούμενον. Ἡ σύζυγος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, μεταβίνει πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ἀναποδράστου πρὸς τὴν δικαιοσύνην, δύναται νὰ λογισθῇ ὡς παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ ἀνδρός της μείνῃ ἐκτὸς τοῦ οἴκου καὶ νὰ ὑποστῇ τὰς ἐκ τῆς δικτάξεως ταύτης συνεπείας; Οὐχί, ἀνεμφισβύτως, διότι ἡ βούλησις τοῦ συζύγου της δὲν ἦτο ἔλλογος καὶ συνήδουσα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς τε συζύγου του καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου.

Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ρητὴ, ὠρισμένη καὶ ἔλλογος ἐκδήλωσις τῆς ἐναντίας βουλήσεως τοῦ ἀνδρός, πρὸ τῆς ἀπομακρύνσεως καὶ τῆς παραμονῆς αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, εἶνε ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς κατὰ τὸν νόμον τοῦ δικαίου.

Γ'. Ἡ μὴ ἔξωσις τῆς γυναικὸς παρὰ τοῦ ἀνδρός ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου. — Ὁ νομοθέτης τὴν ἔξωσιν τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ οἴκου ἔταξεν ὡς ἐξαιρέσιν, καθ' ἣν ἀπονεῖ ὁ λόγος οὗτος, καθ' ὅτι, ὡς ρητῶς ἀναγράφεται ἐν τῇ δικτάξει ταύτῃ, ἡ γυνή, ἡ ἐκδιωκομένη τοῦ οἴκου της, δύναται νὰ μείνῃ ὅπου βούλεται, χωρὶς ὁ σύζυγός της νὰ δικαιούται νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τούτου λόγον διαζυγίου ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καθόσον αὐτὸς οὗτος αἴτιος γίνεταί τούτου.

Ἀλλ' ἡ ἔξωσις δὲν εἶνε μόνον ἡ ἀποδίωξις τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ παραδοχὴ αὐτῆς ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ παρὰ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ὡς καὶ ὁ διὰ παντοίων κακώσεων ἐξανγκασμός της γυναικὸς ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὸν συζυγικὸν οἶκον.

Τοιαύτην ἐρμηνείαν, καὶ λίαν ὀρθῶς, ἔδωκε τὸ Οἰκουμενικὸν Πάτριον διὰ τῶν ἐπομένων δύο ἀποφάσεων τῆς παρ' αὐτῷ ἱερᾶς Συνόδου.

«Τὸ πρῶτόδικον δικαστήριον ἐσφαλμένως ἐρμηνεύσαν τὸν νόμον ἀπερῆναι τὴν διάλυσιν τοῦ μεταξὺ τῶν διχθίκων συζύγων γάμου διὰ τὸν λόγον ὅτι ἡ γυνὴ ἀπεμακρύνθη τῆς κατοικίας, ἣν ὥρισεν αὐτῇ, ἐσφαλμέ-

νως δὲ διότι ἐὰν ἡ ἐφεσείουσα κατέφυγεν εἰς τοιοῦτον διάδημα ἄκουσα βεβαίως ἠνγκάσθη νὰ προβῇ εἰς τοῦτο, γνωστοῦ ὄντος ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ σύζυγος δὲν ἔσπεργε πλέον ἵνα παραλάβῃ αὐτὴν εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον καὶ ἀφ' οὗ ἐπίσης καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἠννήθη ἵνα κρατήσῃ αὐτὴν, ἢ ἐκ μέρους τῆς συζύγου λαβοῦσα χώραν ἀπομακρύνει ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, προελθοῦσα, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν κακώσεων, ἃς ὑφίστατο αὕτη παρ' αὐτοῦ, δὲν δημιουργεῖ οὐδένα λόγον διαζυγίου».

Ἀποφ. Ἰ. Σ. 107 τοῦ 1892.

«Ἡ ὑπὸ τῆς συζύγου ἐν ὥρᾳ νυκτός ἐγκατάλειψις τοῦ συζυγικοῦ οἴκου οὐδόλως δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ χρησιμεύσῃ ὡς λόγος διαζυγίου ἦταν αὕτη ἔχη τὰς ὑπὸ τοῦ συζύγου ἢ τῶν συνοίκων συγγενῶν αὐτοῦ, ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τὴν συνενοχίαν τοῦ ἀνδρός, διηνεκεῖς διενέξεις καὶ κακώσεις αὐτῆς».

Ἀποφ. Ἰ. Σ. 243 τοῦ 1899.

Δ'. Αὐθαίρετος ἐγκατάλειψις ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ παραμονὴ αὐτῆς ἐκτὸς αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ἀπομακρύνσει τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου ὁ ἀνὴρ δέον νὰ ᾖ πάντῃ ἀνάτιος.

Ἡ δὲ ἐγκατάλειψις καὶ ἡ παραμονὴ αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου πρέπει νὰ γίνῃ μετὰ τὴν ρητὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ συζύγου. ἵνα ἡ αὐθαίρετος καὶ αὐτογνώμων καὶ οὕτω κατὰλογισθῇ ὡς αἰτία λύσεως τοῦ γάμου, ἣν δικαιούται νὰ ἐπικαλεσθῇ οὗτος ὑπὲρ ἑαυτοῦ, διότι, ἐὰν δὲν προηγήθῃ ἀπαγόρευσις, ἡ ἐγκατάλειψις καὶ παραμονὴ αὐτῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς αὐθαίρετος. Τοιαύτην τινὰ σημασίαν ἔχει καὶ ἡ πρότασις τοῦ ὅρου «μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρός».

Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

«Τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου, καθ' ὃν, ὅταν ἡ γυνὴ διανυκτερεύσῃ ἔξω τοῦ οἴκου, δίδοται τὸ δικαίωμα τῷ ἀνδρὶ ἵνα αἰτησῇ τὴν ἀπ' αὐτῆς διάζευξιν, ἐννοεῖ τὰς αὐθαίρετως ἐγκαταλιπούσας τὸν συζυγικὸν οἶκον καὶ διανυκτερεύουσας εἰς ἄγνωστον μέρος γυναικας».

Ἀποφ. Ἰ. Σ. 3 τοῦ 1889.

Ε'. Ὁ οἶκος, ἐν ᾧ θὰ παραμείνῃ ἡ γυνὴ νὰ μὴ εἶνε τῶν ἰδίων αὐτῆς γονέων, ἀλλὰ ξένος. — Ἡ διάταξις αὕτη μόνον τὸν οἶκον τῶν γονέων θεωρεῖ ὡς τὸν μόνον, ἐν ᾧ δύναται ἡ γυνὴ νὰ παραμείνῃ χωρὶς νὰ ἐνοχοποιηθῇ. Ἀλλ' ὅταν δὲν ὑπάρχῃ πατρικὸς οἶκος, ὁ οἶκος ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς ἢ ἄλλου πλησιέστερου συγγενοῦ θεωρεῖται ξένος;

Κατὰ τὴν αὐστηρὰν ἐρμηνείαν τῆς δικτάξεως ταύ-

της, πᾶς οἶκος, ἐκτὸς τοῦ πατρικοῦ, θεωρεῖται ὡς ξένος. Ἀλλὰ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν σημερινῶν περιστάσεων, ὁ οἶκος ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς ἢ πλησιέστερου συγγενοῦς ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιούτων, πᾶς τίμιος οἶκος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ξένος.

Τοιαύτη τις εἶνε καὶ ἡ νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

«Ἡ ἐφεσίβλητος, εἴτε ἀποβλήθεισα ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὡς ἰσχυρίζεται αὕτη, εἴτε ἐγκαταλείψασα οἰκοῦν τὸν συζυγικὸν οἶκον, δὲν ἔμενεν ἀπλῶς ἐξω αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, ἐπεχούσης ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει τόπον γονέων αὐτῆς, ὅπερ οὐδόλως ἀποτελεῖ λόγον διαζεύξεως, ἐσφαλμένως δὲ καὶ ἐπομένως ἄκυρος ἐστὶν ἡ τούαντιον παραδεξάμενη πρωτόδικος ἀπόφασις».

Ἀπόφ. Ἰ. Σ. 81 τοῦ 1889.

Σ'. Ὁ ξένος οἶκος νὰ ᾖ δυσώνυμος—Ὁ οἶκος, εἰς ὃν θὰ παρκαμείνῃ ἡ ἀπομακρυνομένη τοῦ συζυγικοῦ οἴκου σύζυγος, δέν νὰ ᾖ τοιοῦτος ὥστε νὰ παρέχῃ ὑπονοίας περὶ τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν αὐτοῦ, ἵνα ἐνοχοποιηθῇ αὕτη. Ἄλλως, ἐὰν ὁ ξένος οἶκος εἶνε τίμιος, δὲν τίττεται λόγος διαζυγίου.

Τοιαύτη τοῦλάχιστον εἶνε ἡ νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

«Ἀποχρῶν λόγος διαζυγίου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πᾶσα ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου ἀποχώρησις τῆς συζύγου ἀλλὰ μόνον ἐκείνη, καθ' ἣν αὕτη, καταλιμπάνουσα τὴν συζυγικὴν ἐστὶαν κατὰφύγει εἰς οἶκους δυσωνύμους ἢ ἄλλους δυναμένους νὰ παράσχωσιν ὑπονοίας περὶ τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν αὐτῆς».

Ἀπόφ. Ἰ. Σ. 193 τοῦ 1896.

Ζ'. Ὁ σκοπὸς τῆς παρκαμνῆς τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ οἴκου νὰ μὴ εἶνε ἀγαθός. — Κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου πᾶσα πρᾶξις κρίνεται κατὰ τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Καὶ ἐν τῇ παρκαμνῇ τῆς γυναικὸς ἐκτὸς τοῦ συζυγικοῦ οἴκου δέον νὰ ἐξετασθῇ πρωτίστως ὁ σκοπὸς αὐτῆς, διότι οὐδόλως δύναται νὰ κατακριθῇ ἡ γυνή, ἐὰν ὁ σκοπὸς τῆς ἐκτὸς τοῦ οἴκου παρκαμνῆς αὐτῆς εἶνε ἀγαθός!

Τοιαύτη εἶνε ἡ νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

«Ἐπειδὴ ἡ ἐν ξένοις οἴκοις ἐν ἡμέρᾳ, σπανίως δὲ καὶ ἐν νυκτί, μετάβασις καὶ διατριβὴ τῆς ἐφεσειούσης πρὸς ἔντιμον διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας πορισμὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῦ βίου διὰ τε ἐαυτὴν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς οὐδόλως καθίστησιν αὐτὴν ὑπεύθυνον ἀπέναντι τοῦ νόμου, ὡς ὑπαγορευομένη ἐκάστοτε καὶ μᾶλλον ἐπιβαλλομένη αὐτῇ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς πείνης, εἰς

ἣν κατεδίκασεν αὐτὴν ὁ ἀντίδικος, ἐξώσας ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου καὶ μηδεμίαν μερίμνην ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀξιώσας αὐτήν».

Ἀπόφ. Ἰ. Σ. 210 τοῦ 1897.

Ἐποθέσκατε σύζυγον ἀκνηρὸν καὶ ἄεργον, μὴ ἐπιτρέποντα δὲ εἰς τὴν σύζυγόν του εἶναι μεταβῆ καὶ ἐργασθῇ εἰς ξένον οἶκον, ἐν' ᾧ χάριν τῆς ἐργασίας αὐτῆς εἶνε ὑποχρεωμένη καὶ νὰ διανυκτερεύσῃ, καὶ οὕτω καταδικάζοντα αὐτὴν τε καὶ τὰ τέκνα του εἰς τὸν δ' ἀσιτίας θάνατον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει ἡ γυνή νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἄλογον ἀπαγόρευσιν ταύτην καὶ νὰ βλέπῃ τὰ τέκνα τῆς λιμώττοντα καὶ γυμνητεύοντα, ἐνῶ δύναται διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῆς νὰ προσπορίζηται αὐτοῖς τεμάχιον ἄρτου, φοβουμένη μὴ διὰ τῆς παρκαμνῆς τῆς καταστῇ ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ νόμου; Οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ὀφείλει νὰ παρίδῃ τὴν ἀπαγόρευσιν, ὡς ἄλογον καὶ καταστρεπτικὴν, καὶ νὰ μεταβῇ πρὸς πορισμὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῦ βίου δι' ἐαυτὴν καὶ τὰ τέκνα τῆς· τοσοῦτον μᾶλλον καθόσον ὁ σύζυγος, ὁ μὴ φροντίζων περὶ τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς διατροφῆς τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του, καθίσταται ἀνάξιος νὰ διδῇ καὶ διαταγὰς, ἀποσκοπούσας τὴν καταστροφὴν τῆς οἰκογενείας του, διότι, ὅσον ὁ ἀνὴρ ἀδιαφορεῖ περὶ τῆς οἰκογενείας του, τόσῳ μᾶλλον χορηγεῖ τὸ δικαίωμα εἰς τὴν σύζυγόν του ν' ἀναλάβῃ αὕτη τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ὧν τὴν ἐκπλήρωσιν οὗτος ἀπηνήσαστο. Ἐν ἀνακεφαλαιώσει· ἵνα χωρήσῃ ὁ λόγος οὗτος τοῦ διαζυγίου δέον ἀπαραιτήτως οἱ σύζυγοι νὰ συνοικῶσιν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ οἴκῳ καὶ ὁ μὲν σύζυγος ρητῶς καὶ ὁρισμένως ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ παρκαμείνῃ ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ἡ δὲ σύζυγος του νὰ ἐγκαταλείψῃ, μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν, τὸν συζυγικὸν οἶκον αὐθαίρετως καὶ αὐτογνομόνως καὶ νὰ παρκαμείνῃ ἐπὶ σκοπῷ οὐκ ἀγαθῷ εἰς ξένον οἶκον περὶ τῆς χρηστότητος τῶν ἡθῶν τοῦ ὁποίου ὑπάσχει ὑπόνοιαν.

Ἐν Σμύρνῃ, τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1903.

Θεμ. Κτενᾶς
δικηγόρος

Αἱ παρ' ἡμῖν ἱστορικαὶ καὶ θεολογικαὶ
σπουδαὶ ἐν Εὐρώπῃ κρινόμεναι.

Ὁ γνωστὸς βυζαντινολόγος κ. Φίλιππος Μαῦερ ὁ πρὸς ἄλλοις ἀξιόλογον περὶ ἀγίου Ὁρους ἐκδοῦς συγγραφήν, ἐν ᾗ καὶ πλεῖστα σπουδαῖα ἔγγραφα ἐδημοσίευσεν, ἔγραψεν ἐσχάτως

τὴν ἐπομένην βιβλιοκρισίαν περὶ τοῦ πέρυσιν κελεύσει τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἰωακείμ τοῦ Γ' ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου καταρτισθέντος καὶ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἐκδοθέντος περιγραφικοῦ Καταλόγου.

Περιγραφικὸς Κατάλογος τῶν ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ Πατριαρχ. Ἀρχιεπισκοπικίου σωζομένων ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων περὶ τῶν ἐν Ἀθῶν μόνων (1630—1863), μετὰ προσθήκης βραχυτάτης ἱστορικῆς σημειώσεως περὶ αὐτῶν καταρτισθεὶς κελεύσει τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Ἐν Κωνσταντινῇ, 1902. Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου (σελ. 344 σελ. 8).

Τὸ βιβλίον τοῦτο καταλαμβάνει ἐξέχουσιν θέσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ περὶ Ἀθῶν φιλολογίᾳ. Εἶνε πολὺτιμος πρὸ πάντων συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτεύματος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἐπικαίρου δὲ σπουδαιότητος διὰ τὸ ζήτημα τῶν ἐθνικοτήτων ἐν Ἀγίῳ Ὄρει. Συντάκτης, κατὰ τὴν ἐν τῷ προλόγῳ ὑπογραφὴν, εἶνε ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς ἀρχιμ. Καλλίνικος Δελικάνης, ὁ πνευματικὸς ὁμῶς πρωτοεργός, εἰ μὴ τι πλεόν, ἐστὶν αὐτὸς ὁ πατριάρχης, ὃς ἐπὶ μακρὸν χρόνον διέτριψεν ἐν Ἀθῶν ἐνθὺ ἔσχον τὴν τιμὴν ὅπως ἐμφανισθῶ καὶ συστηθῶ αὐτῷ.

Μέχρι τῆς 147 σελίδος τὸ ἔργον περιλαμβάνει τὸν κατάλογον τῶν ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς Ἀρχείοις διασωζομένων πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων ἀπὸ τοῦ 1630—1863, ἐν αἷς σημειοῦται ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐγκυκλίου, ὁ ἀπολύσας καὶ σύντομόν τι περιεχόμενον.

Αἱ ἐγκυκλίαι ἀρχοῦν ἀπὸ τοῦ 1630, τοῦτέστιν ὀλίγον ὕστερον τοῦ χρόνου, καθ' ὃν κατηργήθη τὸ ἀξίωμα τοῦ πρώτου ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, λήγουσι δὲ τῷ 1863, διότι τὸ ἐπόμενον χρονικὸν διάστημα κείται πρὸς ἡμᾶς ἐγγύς. Πρὸς τὸν κατάλογον, ὃν ὁ Ἰωσήφ Μύλλερ ἐξέδωκεν ἐν τῇ Σλαβικῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Μίκλοσιτς (Βιέννη 1851), ὁ ἡμέτερος οὔτε δέκα κοινούς ἀριθμούς ἔχει, ὅπερ ἀποδεικνύει πόσον πάμπολλα νέα, πλεόν τῶν χιλίων εἰρημένων ἐγγράφων, παρέχονται διὰ τὴν ἱστορίαν. Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐγκυκλίων ἀναφέρεται εἰς σύμπασαν τὴν πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν διοίκησιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὰ πλεῖστα ἔχουσιν, ὡς εὐνόητον, ἰδιόζον ἐνδιαφέρον δι' αὐτὰ τὰ μοναστήρια, ἀπαντᾷ ὁμῶς καὶ σειρά ἀνήκουσα εἰς τὸ κοινὴν ἐνδιαφέρον, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, ἐκεῖνα, ἅτινα ἀφορῶσι τὰ ἐν Καρυαῖς σχολικὰ πράγματα, τὰς ἐριδας τῶν

κολλυβάδων, τοὺς φόρους τῆς κοινότητος καὶ ἄλλα. Ἐνδιαφέρον εἶνε τὸ κατὰ τινος ρώσου μοναχοῦ ἐγγράφον, ὅστις ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐκδόσει τῶν Μηναιῶν τῷ 1846 ὑπέδειξε σφάλματα. Ἀγνωστον πρὸς τοῦτοις τυγχάνει, ὅτι Ἰουδαῖοι καὶ Οὐνίται, οἵτινες προσήλθον εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, παρεπέμφθησαν πρὸς διδασκαλίαν εἰς μοναχοὺς τοῦ Ἀθῶν. Ἐνδιαφέρον ὡσαύτως πρὸ γράμματος (Ἀνθίμου τοῦ Δ') τῇ κοινότητι δηλωσάσης, ὅτι ἀφίκετο ἐκεῖ ὁ ἄγγλος πρέσβυς Στρατφόρτ Κάνιγγ (πολέμιος τοῖς ρώσοις ἄγγλος ἀπεσταλμένος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον τρίτον τῆς 19 ἑκατονταετηρίδος) ἐξελθὼν μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἀγιορειτικῶν θεσμῶν, ὅτι συγχωρεῖται αὐτοῖς τὸ λάθος, ὃ δέον νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ πλέον (ἀπὸ 18 δεκεμβρ. 1850.) Ἀφ' οὗτου δὲ ὁ Στέφανος Δουσάν, ὁ κράλης τῆς Σερβίας, ἐπεσκέψατο τῷ 1343 μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ τὸν Ἀθῶν, οὐδεμία ἄλλη γυνὴ μετέβη αὐτόσε.

Τῷ καταλόγῳ ἔπεται σειρά βραχειῶν καὶ καταλήλων ἐπεξηγήσεων περὶ τοῦ νέου πολιτεύματος τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ ὁποῦοι χρησιμεύουσι τὰ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντα ἀρχαῖα ἐγγράφα. Ταῦτα βεβαίως δὲν εἶνε πάντα νέα, πάντα ὁμῶς σπουδαῖα. Ὁ συντάκτης ἀρχεῖται ἀπὸ τῶν μοναστηρίων αὐτῶν διαφωτίζων ἀκριβῶς συνάμα τὴν γένεσιν τῶν νεωτέρων μεγάλων σκητῶν, τῆς ρουμανικῆς καὶ τῶν ρωσικῶν, αἵτινες σχεδὸν ἐκτῆσαν τὴν σπουδαιότητα μοναστηρίων. Τὸ ταῖς μοναῖς ἰδιόζον δίκαιον τῆς ἀνεξαρτησίας ἐλλείπει παρ' αὐτοῖς. Τοῦ λόγου περὶ τῶν μονῶν ποιούμενος σημειοῖ τὴν ἐν τῷ πολιτεύματι αὐτῶν διχοφασίαν ἐπὶ τοῦ κοινοβιακοῦ καὶ ἰδιορρυθμοῦ βίου. Δὲν ἐπιδοκιμάζει τὸν τελευταῖον, καὶ θέλει νὰ ἐξηγήσῃ τοῦτο ὡς προερχόμενον οὐχὶ τόσο ἐκ τῆς πρὸς χειραφέτησιν τάσεως τῶν μοναχῶν, καθ' ἃ πιθανὸν φαίνεται μοι, ὅσον ἐκ τῆς χρηματικῆς δυσπραγίας τῶν μονῶν κατὰ τὸν ΙΔ' καὶ ΙΕ' αἰῶνα, αἵτινες δὲν παρέχουσι πλέον τοῖς μοναχοῖς τὰ μέσα πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ κοινοβιακοῦ βίου. Κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ ἀναγνωρίζει (ὁ συντάκτης) τὰς ἐμὰς παρατηρήσεις, ὥς ἐποίησα ἐν τοῖς «Κυριωτέροις ἐγγράφοις διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν μονῶν τοῦ Ἀθῶν».

Ἀπὸ τῶν μονῶν μεταβαίνει κατόπιν εἰς τὰς σκήτας καὶ τὰ κελλία καὶ τὸ πολίτευμα αὐτῶν. Καὶ ἐνταῦθα συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ. Πρὸς τισὶν ἤδη ὑπ' ἐμοῦ δημοσιευθεῖσιν ἐγγράφοις, προσάγει καὶ τινὰ νέα, ἅτινα ἐπὶ τοσοῦτῳ πολὺτιμὰ εἰσιν, καθόσον δημοσιεύονται ἐκ τῶν πρωτοτύπων. Καὶ ἐνταῦθα ὁ συντάκτης παρατρέχει τὸ ἐθνικὸν μέρος.

Τελευταία έρχεται ή έκθεσις τῶν σχέσεων πρὸς τὰς ἀρχάς τῶν μοναστηρίων, τῆς ἐν Καρυαίς Συνάξεως. Ἐνταῦθα πολλῆς προσοχῆς ἄξιαι εἰσιν αἱ παρατηρήσεις περὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον.

Τὴν κατακλειδὰ ἀποτελοῦσι μικρότερα ζητήματα, ὡς αἱ ἀπόπειραι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ νὰ μὴ ἐκλαϊκευθῇ ὁ χώρος τῶν Καρυῶν, τὸ πρόβλημα περὶ τῆς ὑπάρξεως ἀγενεῖων παιδῶν ἐν τοῖς μοναστηρίοις, τὸ δίκαιον τῶν μονῶν τοῦ μεταδιδόναι χειροτονίας, τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ ὅρου ὑπὸ τῶν μοναχῶν κ. τ. λ.

Ταῦτα πάντα κομψῶς ἡμολογημένα καὶ οὐ μόνον πραγματικῶς ἐκτεθειμένα, ἀλλὰ καὶ ψυχωφελῶς συντεταγμένα, ἀποτελοῦσι δῶρον ἐπὶ ἄξιον τοῦ ἀνωτάτου τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπου πρὸς τὴν ἐπισημοτάτην μοναστηριακὴν κοινότητα τῆς Ἀνατολῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΑΝΑΓΡΑΦΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ*

Περὶ σχολείων ἑλληνικῶν ὑποκειμένου λόγου οὐδαμοῦ δύναται τις ὀδηγήσαι τὸν ἀναγνώστην ἢ εἰς τὸ Σχεδιάσμα τοῦ ἐλλογίμου κ. Μ. Παρανίκα, ὅπως ἴδωμεν τί δυνάμεθα ἵνα προσθῶμεν; τοῖς ἐν αὐτῷ γραφομένοις ἢ τίνα νὰ διορθώσωμεν; ἀλλὰ περὶ μὲν ἐτέρων ἀλλαχού κειμένων, ἐν Ἠπείρῳ δῆλα δὴ, σχολείων εἰδήσεις ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἱκαναὶ συγκομίζονται, περὶ δὲ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ὀλιγίστας εὐρίσκομεν. ἐνῷ τινὰς μὲν ἐστὶν εὐκολον ὕψι ἀρύσῃται τις ἐκ βιβλίων ἐντύπων, τὸ δ' ἐκ χειρογράφων μαθάνειν, οὐχ ἐνὸς ἀνθρώπου τὸ τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ὄν, ἀπαιτεῖ συνεργασίαν πολλῶν. Καὶ οὕτως ἀποδειχθήσεται, ὡς πιστεύω ὅτι καὶ πᾶσα μὲν ἑλληνικὴ κοινότης ὀλιγάνθρωπος εἶχεν ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνοις σχολὴν κοινῶν γραμμάτων, αἱ δὲ μεγάλαι κοινότητες, ὧν οἱ κάτοικοι σχετικῆς τινὸς ἀπῆλουν εὐμαρείας, ἐκέκτηντο σχολεῖα τῆς ἐγκυκλίου παιδείας καὶ λόγιοι οὐκ εὐάριθμοι γνώσεις ἀρκετὰς καὶ χρησίμους τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ ἐκ τῶν φωτιστικῶν τούτων πηγῶν ἀρνόμενοι διεκρίνοντο ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ, καὶ κόσμος ἐλογίζοντο ταῖς ὁμογενέσι κοινότησιν οὗτοι, καθὰ δείξει σείρὰ μικρῶν διατριβῶν.

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 258.

Ἐσημείωσα τὴν ἐπὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Ἰακώβου ἀκμὴν τῆς ἑλληνικῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ σχολῆς, οὐχὶ διότι σιωπᾷ περὶ αὐτῆς τὸ Σχεδιάσμα, ἀλλ' ἀκριβῶς διότι ἀναφέρει¹² ὅτι τῷ 1787 ὑπῆρχεν ἑλληνομουσεῖον. οὐ προΐστατο ἀπὸ τοῦ 1760 «Ἀθανάσιος ὁ Πάριος.» Καὶ ἡ μὲν παραπομπὴ γίνεται εἰς τὴν «Γραμματικὴν Νεοφύτου ἐκείνου» τοῦ Κανσοκαλυβίτου δηλαδὴ, τὴν ὑπὸ Παρίου συνοψισθεῖσαν, ἀλλ' οὐδὲν πλέον τούτου προστίθεται. Φαιερὰν δ' ἡ τῆς Γραμματικῆς ἐκδοσις ποιεῖται τὴν ὑλικὴν τῆς σχολῆς ἀκμὴν, διότι δαπάνη τῆς σχολῆς, ἡ φροντιστηρίου, καθὰ γράφεται, ἐγένετο ἡ ἐκδοσις τοῦ βιβλίου τούτου, καθ' ὃν χρόνον ἑφορος τῆς σχολῆς ἀναγράφεται Γεώργιος ὁ Παῖκος· ἀλλ' ἐκ τοῦ βιβλίου γίνονται γνωστοὶ καὶ δύο λόγοι Θεσσαλονικεῖς, οἵτινες ἔδει ἵνα προστεθῶσιν εἰς τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην χωρίον τοῦ Σχεδιασματος, εἰς ὃ καὶ δύο λόγιους εἰς τὰ οἰκεία μέρη δύναται ἵνα προσθῇ ὁ τὴν Γραμματικὴν ἐξετάζων, εἰς ἣν καὶ παραπέμπει τὸ Σχεδιάσμα. Καὶ οὗτοι μὲν εἰσὶ Νικήτας ὁ Κονταράτος, ἐκ Πάρου, καὶ ὁ Ἰωσήφ διάκονος ἐκ κώμης Φουρνᾶς τῶν Ἀγράφων, τῆς Γραμματικῆς ἐπιγράμματα προτάττοντες καὶ μαθηταὶ τοῦ φροντιστηρίου χρηματίσαντες τοῦτον τὸν Ἰωσήφ ὁ ἀείμνηστος Πάριος εἰς Χίον μεθ' ἑαυτοῦ παρέλαβεν ὡς ὑποδιδάσκαλον καὶ συμμοναστὴν εἰτα ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ ἐν Ρευστοῖς· οἱ δὲ Θεσσαλονικεῖς εἰσὶν ὁ Δημήτριος Παπαδόπουλος καὶ ὁ Δούκας Ἀποστολίδης.

Ἐνταῖθα βεβαίως ἐπιτραπήσεται διόρθωσίς τις ἐτέρα, ἥς τὴν ἀφορμὴν τε καὶ τὴν ἐγκυρον μαρτυρίαν Ἀνδρέας ὁ Μάμουκας ἡμῖν χορηγεί¹³, καίπερ οὐ χορηγῶν ἀκριβῆ χρόνον ἀναχωρήσεως καὶ ἐπανόδου καὶ διδασκαλίας ἐν Θεσσαλονίκῃ τοῦ Ἀθανασίου Παρίου· διότι, κατὰ τὸν παρ' αὐτῷ εἰρμόν τῆς ἱστορήσεως, ἡ διδασκαλία τοῦ Παρίου ὀρίζεται ἐν Θεσσαλονίκῃ μετὰ τῶν ἐτῶν 1758—60 ἢ 1762 καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ «δωδεκαετίαν», ὡς φαίνεται κατὰ τὰ ἔτη 1778—1790, διότι κατὰ τὸ 1792 ἡ φιλογενὴς τῶν Χίων

12. Σχεδιάσμα· σελ. 47.

13. βιογραφία Ἀθανασίου Παρίου ἐν Νεοελλην. Φιλολογίᾳ Κ. Ν. Σάθα· ἔστι δ' ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Μάμουκα.

κοινότης ἡγόρασεν «οἰκίαν εὐρυχωροτάτην, περιέχουσαν κήπον καὶ αὐλὴν μεγάλην, ἣν καὶ μετεσκεύασεν εἰς σχολήν, κατὰ πρότασιν τοῦ Παρίου καὶ γνώμην, ἀπὸ τινος ἐν Χίῳ μένοντος. Προσθεθείσθω δ' ὅτι τὸν εὐσεβέστατον τοῦτον διδάσκαλον ἡγάπων καὶ ἐσέβοντο ὅ τε Θεσσαλονίκης Δαμασκηνὸς¹⁴, καὶ οἱ διαπρεπεῖς ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ φιλογενείᾳ ἐπίσκοποι Θεόφιλος ὁ Καμπανίας, Διονύσιος Πλαταμῶνος καὶ Διονύσιος Ἀρδαμερίου.

Τῆς παρεκβάσεως ταύτης ἐπιτρεπούσης, προστίθῃμι ὅτι μετὰ τὸν Πάριον δέον νὰ ζητήσωμεν ἕτερόν τινα προστάντα τοῦ φροντιστηρίου, καὶ μετὰ τοῦτον ἴσως Ἰωάνν' νὰ τάξωμεν τὸν ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Σπάρμοῦ ἱερομόναχον, ὅστις, ἐκδοὺς ἐν Βιέννῃ τῷ 1797 τὴν Ἀριθμητικὴν καὶ Ἀλγεβρὰν τοῦ ἀββᾶ Δελά Καῖλου, κατὰ τὸν Ζαβίραι¹⁵, γράφει ὅτι «πρὸ τετραετίας προσεκληθὴ κατὰ σχολαρχίαν εἰς τὸ ἐν Θεσσαλ. ἐλληνομουσεῖον». Πρὸς συμπλήρωσιν ἐπιτρέπεται νὰ εἴπω ὅτι μέχρι σχεδὸν τοῦ 1806 ἀναφέρεται μένων ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ Ἰωάν.,¹⁶ ὡς καὶ τις Ἀναστάσιος Καμπίου «σοφολογιώτατοι» ἀμφότεροι γραφόμενοι, μαθηταὶ πιθανῶς τοῦ Παρίου, ὡς ἀναφέρονται μένοντες ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ὁ Δούκας Ἀποστολίδης, Ἀνδρόνικος Γεωργίου, Γρηγόριος Ζαννοῦ Κυριακὸς, Θεσσαλονικεῖς σημειούμενοι «λογιώτατοι», καὶ δύο ὁμοίως, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ποιούμενοι τὰς διατριβάς, Ἰγνάτιος ἱεροδιάκονος ὁ ἐκ Ραψάνης καὶ Ἰωάννης παπᾶ Ἀναστασίου ἐκ Γρεβενῶν. Καὶ τὸ μὲν τοῦ Σχεδιασματος σχετικὸν μέρος ἀναφέρει δύο σχολάρχας μετὰ τὸ 1825 ἢ καὶ κατόπιν· τούτοις δὲ προσθεθείσθω καὶ ὁ κατὰ τὸ 1836 ἢ 37 διδάσκων¹⁷ Ἀστέριος Φιλίππου ὁ ἐκ Γαλατίστης.

*

Παρεκτείνεται ἡ παρέκβασις, τὸ μὲν ὅτι ἄγνωστον ἂν ποτε δοθῇ μοι περίστασις περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ νὰ γράψω σχολῆς, τὸ δὲ καὶ

14. ὁ Μάμουκας (παρὰ Σάθα, σελ. 632 Νεοελ. Φιλ.) καλεῖται Δαμιανόν, κατὰ λάθος.

15. Ἑλλην. θεάτρον· σελ. 370.

16. Ἐπιτομὴ τῶν θείων τῆς πίστεως δογμάτων, ὑπὸ Ἀθανασίου Παρίου. Λειψίχ. 1806, ἐν καταλόγῳ συνδρομητῶν.

17. Ἀνθίμου Γαζῆ Λεξικόν· ἔκδ. Β', Βιέννη, 1837, ἐν καταλόγῳ συνδρομητῶν.

διότι λόγος ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος εὐκαιρὸς ὁ περὶ τῶν προστάντων τῆς ἱερᾶς ταύτης μητροπόλεως τῆς ὑπερκειμένης καὶ Μακεδονίας πάσης ἀπὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, κατὰ τὸν διάκονον Ἰωάννη¹⁸. διότι οἱ τῶν ὀρθοδόξων Θεσσαλονίκης ποιμένες, ὡς καὶ πάντες οἱ τοῦ καθήκοντος, συνείδησιν ἔχοντες, αὐτοὶ θεόθεν εἰσι τεταγμένοι προστάται τῆς πατρίου παιδείας, καὶ τῆς εὐσεβείας. Ἐντεῦθεν ἄρα δέον νὰ συμπληρώσω τὸ μέρος τῆς διατριβῆς μου ταύτης τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Ἴσως δ' ἡ παρεκβασις τῆς παρεκβάσεως θεωρηθῇ λόγος σπουδαιότερος καὶ τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς ὅλης διατριβῆς· διότι ἀναφέρεται εἰς σκοτεινότεραν χρονικὴν περίοδον, περὶ ἧς ὁ συντάκτης τοῦ Σχεδιασματος, καλῶς ποιῶν ἔγραψεν¹⁹ ὅτι «καίτοι ἔχνη σχολῶν δὲν ἀπαντῶνται μετὰ ταῦτα (1500 ἴσως καὶ ἐξῆς), οὐδόλως ὁμως ἔπεται ὅτι καὶ ἐξέλιπον ἐντελῶς». Ἐν τῷ 279 κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐνταῦθα ἀγιοταφίτικοῦ Μετοχίου, γραφέντι μετὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ' ἑκατονταετηρίδος, εὑρηται ἐπιστολὴ Παρθενίου τινος πρὸς Παΐσιον ἱερομόναχον, ἧς τὸ παρατιθέμενον ἀπόσπασμα χρησιμωτάτην ἡμῖν εἶδῃσιν χορηγεῖ περὶ τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ σχολῆς, ἔχον οὕτως· «Ἀλλὰ ὅλοι ἀγαποῦν τοὺς τοιούτους σοφοὺς ἄνδρας, καὶ ἄλλοι μὲν ἀγαποῦν νὰ μάθουν, ἄλλοι δὲ νὰ ἀκούουν τὴν διδασκαλίαν· διὰ τοῦτο γράφομεν πρὸς τὴν σὴν λογιότητα ἵνα κοπιήσῃς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ καλῶς θέλει γίνεῖν τὸ πρᾶγμα, Θεοῦ βοηθοῦντος· ὅτι καὶ τὸν μακαρίτην Μάξιμον τὸν διδάσκαλον καλὰ τὸν ἐδεξιώθη καὶ ὁ ἀρχιερεὺς κύρ Παΐσιος ὁ συνονόματός σου καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς, καὶ εἶπαν αὐτὸν πῶς νὰ ἀνοίξῃ σπουδαστήριον. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπήρην αὐτὸν, καὶ ἀπ' ἐκεῖνον ὑπέμειναν μαθηταὶ ἀτελείωτοι καὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων διδασκάλων, καὶ ὅλοι ἀγαποῦν νὰ σπουδάζουν καὶ τὸ χαίρουνται. Διὰ τοῦτο, ἂν ὀρίσῃς νὰ κοπιήσῃς, ἔλθῃ καὶ μὴ διαστάσῃς... καὶ ἕνα μόνον νὰ λογιάζῃς· πῶς νὰ σπείρῃς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπαλὴν... διὰ νὰ ἔχῃς μισθὸν ἐκ

18. Ἰωάννου διακόνου καὶ ρήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Βίος Ἰωσήφ ὑμνογράφου. Migne, τόμ. PE', στήλῃ 945.

19. Σχεδιάσμα· σελ. 47.

Θεοῦ καὶ ἔπαινον ἐξ ἀνθρώπων, ὡς ὁ πάλαι Ματθαῖος ὁ μακαρίτης ὁ Κρήτης, ὅστις κατ' ἑκαστὴν πολλοὺς χρόνους ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ εὐγαλε μαθητὰς, τοὺς ὁποίους ἐφθάσαμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰσὶν ἀπῆλθον γὰρ καὶ ἴσταται τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἕως τῆς σήμεροι ».

Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεσσαλονίκης Παῖσιου, σημειωμένου ὡς ζῶντος, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐγγράφη μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1611-1625, καὶ ὅτι κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐδίδαξεν ἐπὶ βραχὺ ὁ Μάξιμος οὗτος, οὗ μαθηταὶ ἔζων ἀσυμπλήρωτον ἔχοντες τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων· μακρὸν δὲ χρόνον ἐδίδαξε Ματθαῖος ὁ ἐκ Κρήτης, καὶ πολλοὺς ἐδίδαξεν· ἐκ δὲ τοῦ συνειρμού τῶν γραφομένων δείκνυται ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐδίδαξεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸ τῆς 12' ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἴσως ἦν οὗτος ὁ Ματθαῖος Χαλικόπουλος, πρὸς ὃν ἀπευθύνονται ἐξ ἐκ τῶν γνωστῶν ἐπιστολῶν Μαξίμου τοῦ Μαργουίνου, ἢ Ματθαῖος ὁ Καυκασίτης, οὗ μνείαν ὁ Μαργούνιος ἐν τινι τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ ποιεῖται.

Καὶ νῦν ἐπαναλαμβάνω τὰς ἐπὶ βραχὺ διακοπείσας σημειώσεις μου ἐπὶ τῶν ἀναγραφῶν τῶν μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης.

Κατηχητικὴ ἥτοι θεωρία καὶ πράξεις τῆς χριστιανοπρεποῦς καὶ ἑλληνοπρεποῦς διαπλάσεως τῆς νεολαίας ἡμῶν διὰ τῆς προσηκούσης θρησκευτικῆς διδασκαλίας καὶ ἀγωγῆς.

ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ λογίου καὶ θεολόγου κ. Φιλίππου Π. Παπαδοπούλου, τέως καθηγητοῦ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης καὶ νῦν ἐν Ἀθήναις διαμένοντος καὶ διδάσκοντος ἐν τῇ Ἐκκλ. Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῇ Ἀρσακείῳ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας συγγραφέν ὁσονούπῳ ἐκδίδεται τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον λαμπρὸν θεολογικὸν σύγγραμμα πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδάζόντων ἐν ταῖς θεολογικαῖς σχολαῖς καὶ διδασκαλείοις καὶ τῶν διδασκόντων τὰ θρησκευτικὰ ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἑλληνικοῖς καὶ γυμνασιακοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Ὁ πενιχρὸς κύκλος τῶν συγγραμμάτων τοῦ πρακτικοῦ τῆς Θεολογίας κλάδου ἐν τῇ παρ' ἡμῖν θεολογικῇ κινήσει δι' ἐνὸς εἰσέτι πρωτοτύπου βιβλίου πλουτίζεται. Συνιστῶντες τὴν πρόσκτησιν αὐτοῦ εἰς τε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν λογίους κληρικούς ἐλπίζομεν ὅτι πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς θέλουσιν οὗτοι πράξει πρὸς ἐγγραφὴν ὅσον τὸ δυνατόν πλείονων συνδρομητῶν ἐν ταῖς

ἐσωκλειομέναις εἰς τὸ μετὰ χειρὸς φυλλάδιον τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» ἀγγελίας.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΡΑΝΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Φαναρίου**, οἱ κκ.
καὶ Ἀγ. Πρώτος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Δξιδαλίου**, οἱ κκ. Μωϋσῆς Μαϊνῶφ καὶ Βασίλ. Παλαμήδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Μουχλίου**, οἱ κκ. Χριστόφ. Χριστοφορίδης, καὶ Ἰωάν. Μαλλιαρᾶς.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ποτηρᾶ**, οἱ κκ. Π. Κοσμίδης καὶ Ἀνέστης Παπαζογλούς.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ταξιαρχῶν Βαλατᾶ**, οἱ κκ. Γ. Ἀναστασιάδης καὶ Ἀλέξανδρος Ξανθοπούλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Βαλίνου**, οἱ κκ. Βελισάριος Μαμόπουλος καὶ Γ. Καλπακτσόγλους.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ξυλοπόρτης**, οἱ κκ. Ι. Τερλικτζόγλους καὶ Μιχ. Ἀκτύπης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Σαλματουβρουκίου**, οἱ κκ. Β. Καλλιπολίτης καὶ Γ. Νικολαΐδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Τεκφούρ Σεράϊ**, οἱ κκ. Γ. Καρακασογλούς καὶ Ν. Ράδοβιτς.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἐδιονέκαπου**, οἱ κκ. Α. Μυρωδιᾶς καὶ Ἐπ. Δημητριάδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Σαμαδικίου**, οἱ κκ. Γ. Καζακίᾶς καὶ Ν. Μισοφτύτης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἐγρὶ-καποῦ**, οἱ κκ. Ἀβραάμ. Φιλιππίδης καὶ Βασίλ. Πατσέλης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Τὸπ-καποῦ**, οἱ κκ. Γιοβαννάκης Νικολαΐδης καὶ Ἀνατ. Δημητρίου.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Βεληγραδίου**, οἱ κκ. Ἰωάννης Λεωνίδου καὶ Ἀδὰμ. Εὐαγγέλου.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἐξ Μαργάρων**, οἱ κκ. Ἰσάκ. Ἰωαννίδης καὶ Ἰωάννης Μιμικόπουλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Βλάγκας**, οἱ κκ. Ἰωάν. Τελλόγλους καὶ Ι. Ποντίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου**, οἱ κκ. Θεοδ. Σκενδέρογλους καὶ Χαράλ. Ἀναγνωστίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Κυριακῆς Κοντοσκαλίου**, οἱ κκ. Μ. Παπαζογλούς καὶ Ἰορδάνης Ζουμπούλογλους.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Κωνσταντίνου Ὑψωμαθείων**, οἱ κκ. Σταῦρος Ἰωαννίδης ἱατρός καὶ Ὀδυσσεύς Τσολακίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Γεωργίου Κυπαρισσᾶ**, οἱ κκ. Β. Βραχιολᾶς καὶ Νικόλ. Σκαρπαθιώτης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Νικολάου Ὑψωμα-
θείων**, οἱ κκ. Ἀθανάσιος Κωνσταντινίδης καὶ Ἀθ.
Κουτσουρόπουλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Μηνᾶ**, οἱ κκ. Ἠλίας Ἡ-
λιάδης καὶ Μωυσάκης Ἀλεξιάδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν τῆς **Θείας Ἀναλήψεως**,
οἱ κκ. Ἀναστάσιος Ἰμφιεντζόγλους καὶ Πέτρος Τσάκος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Χάδκιοῦ**, οἱ κκ. Κωνστ. Μπο-
νάτσος καὶ Βασίλ. Καρκαμουζιάδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Φερίκιοῦ**, οἱ κκ. Θεολόγος
Διαμάντογλους καὶ Γεώργ. Κηλούδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ταταούλων**, οἱ κκ. Νικόλ.
Μακρίδης ἱατρός, καὶ Γεώργ. Σουβατζίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Εὐαγγελιστρίας**, οἱ κκ.
Ἀλέξ. Δημόπουλος καὶ Ἰωάννης Γαλανοῦδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Κοιμήσεως Θεοτόκου Δι-
πλοκιονίου**, οἱ κκ. Γρηγόρ. Χιδίρογλους καὶ Εὐ-
τύχιος Ριτζόγλους.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Παλαιοῦ Μπάνιου**, οἱ κκ.
Π. Νικολαΐδης φαρμακοποιὸς καὶ Ἀ. Ζερβουδάκης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ὀρτάκιοῦ**, οἱ κκ. Γεώργ. Βρα-
τσάνος ἱατρός, καὶ Χαράλ. Τσίτσος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Κουφοῦ Τσεδμεῖ**, οἱ κκ.
Ἰωάν. Μ. Στάρου καὶ Β. Μυστακίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀρναούτκιοῦ**, οἱ κκ. Δημ.
Ἀναστασιάδης καὶ Ἀλέξ. Χαρχλαμπιδής.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Βεβεκίου**, οἱ κκ. Χαρίσιος
Βαμβάκης δικηγόρος καὶ Γ. Μιμικόπουλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Βογιατζίκιοῦ**, οἱ κκ. Ἰ. Πο-
λίτης ἱατρός καὶ Ματθαῖος Τζελέπης μουκτάρης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Στένης**, οἱ κκ. Γεώργιος Χ'
Πέτρου καὶ Ἡρακλῆς Δημητρίου.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Παναγίας Νεοχωρίου**, οἱ
κκ. Καλ. Χρυσὸς καὶ Φιλ. Φραγγόπουλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Νικολάου Νεοχω-
ρίου**, οἱ κκ. Ι. Νικολαΐδης καὶ Ἰωάν. Γαϊτανίδης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Χριστοῦ Γαλατᾶ**, οἱ κκ.
Φώτιος Θελούδης καὶ Κωνστ. Καλλιγῆς.

Διὰ τὴν ἐνορίαν τῆς **Παναγίας Γαλατᾶ**, οἱ
κκ. Βασίλ. Παυλόπουλος καὶ Κυρ. Παπαδόπουλος.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Νικολάου Γαλατᾶ**,
οἱ κκ. Γρηγ. Θεοδωράτος καὶ Χρήστος Βραγώνης.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Πέραν**, ἡ ἐκλογή εἰδικῶν ἐπι-
τροπῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ταύτῃ ἐπαφίεται τῇ Κ. Ἐφορείᾳ.

Διὰ τὴν ἐνορίαν **Ἀγ. Ἰωάννου Γαλατᾶ**, ἡ
εἰσπράξις τῶν Ἑράνων ἀνατίθεται αὐτῇ τῇ Ἐπιτροπῇ
τοῦ Νοῦ.

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Ἡ Παρασκευὴ Ἠλ'α, ἐκ τῆς νήσου Ἰμβρου, χριστιανὴ
ὀρθόδοξος, ὑπὸ τοῦ ὁθωμανοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει τέως τὴν
ὑπηρετίαν ἐπαγγελλομένη ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ
ἐπαγγέλματος, προσκαλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον
δευτέραν καὶ ὥραν 8ην εὐρωπαϊκῇ π. μ. μετὰ παρέλευσιν
τριάκοντα καὶ μισθῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφη-
μερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε
αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου,
πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς
ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς μνηστῆρος Σπυρίδωνος Ζαφειρίδου,
χριστιανοῦ ὀρθόδοξου, ὑπὸ τοῦ ὁθωμανοῦ, κουρέως τὸ ἐπάγ-
γελμα καὶ κατοικοῦ Ὑψωμαθείων, ἐπὶ λύσει μνηστείας. Ἄλλως
ἢ κατ' αὐτῆς ἀγωγή περὶ λύσεως μνηστείας θεωρηθήσεται
ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παρούσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαι
διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων «Ἐκκλησ.
Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 9 ἰουλίου 1903

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρῶτον Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ 3

Ὁ γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ (δ. ν)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Προσκαλεῖται ὁ Ἠλίας Μ. Δεκούλη, χριστιανὸς ὀρθόδοξος,
ὑπὸ τοῦ ὁθωμανοῦ, καὶ ἱατρός τὸ ἐπάγγελμα, ὁρμώμενος ἐκ Πε-
λοποννήσου, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην τε-
τάρτην, μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μισθῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς
πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως καὶ ὥραν 8 τουρ-
κιστῇ, ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν λιμένι τῆς νήσου Θάσου προ-
σωρινῶς ἐδρεύοντος Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου τῆς ἱερᾶς
μητροπόλεως Μαρωνείας, αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου,
ὡς ἐναγομένης ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἀθηνᾶς Θεοδώρου, κα-
τοικοῦ Κακηνάχης τῆς νήσου Θάσου, ἐπὶ διαζεύξει· ἐν ἐναντίᾳ
περιπτώσει ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παρούσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν
διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδομένων φύλλων «Ἐκκλη-
σιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου».

Ἐν Λιμένι Θάσου, τῇ 21 αὐγούστου 1903.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ Μαρωνείας ΝΙΚΟΛΑΟΣ 3

Ὁ γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Γ. Παπανικολάου

ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
імені І. І. Мечникова

1948

02/09/25

902664

НБ ОНУ

Л. 426698